

In welke mate worden grote klimaatprotesten in België (2018–2025) vertaald in parlementaire agendering van energie- en klimaatgerelateerde thema's?

Nore Deconinck

R0942271

Masterproef aangeboden tot het behalen van de graad

MASTER IN HET PUBLIEK MANAGEMENT EN BELEID

Academiejaar: 2025-2026

Word count: 10.561

Promotor: Prof. Dr. Trui Steen

Verslaggever: Vermeersch L.

Dagelijkse begeleider:

Dit werk betreft een studiewerk van een student in het kader van een academische opleiding en examenbeoordeling. Na deze beoordeling vond geen verdere correctie van het studiewerk plaats.

De masterproef wordt beoordeeld door een masterproefcommissie. Die bestaat primair uit de promotor en de verslaggever, bijgestaan door een voorzitter.

De leden van de masterproefcommissie kunnen niet aansprakelijk worden gesteld voor het gebruik dat wordt gemaakt van de in deze bekendmaking opgenomen gegevens.

Abstract

Deze masterproef onderzoekt de mate waarin grootschalige klimaatprotesten in België tussen 2018 en 2025 de parlementaire agenda rond klimaat en energie beïnvloeden. Via een mixed-methods opzet, een kwantitatieve trendanalyse en een kwalitatieve inhoudsanalyse van 103 parlementaire vragen en 153 krantenartikels, wordt de doorwerking van protest naar het federale parlement in kaart gebracht.

De resultaten tonen aan dat protesten de parlementaire agenda wel degelijk beïnvloeden, maar dat dit traag en veelal verborgen verloopt via mediaberichtgeving. Ten eerste blijkt de Belgische participatie een rigide institutionele filter. Hierdoor reageerden politici in de kalmere pre-crisisjaren niet sneller of directer dan tijdens de latere crisisjaren. Ten tweede veroorzaakte de energiecrisis vanaf 2022 een duidelijke verschuiving in het parlement. De nadruk verschoof van de klimaaturgentie naar crisismanagement, met een sterke focus op betaalbaarheid en bevoorrading. Tot slot is de politieke reactie vaak louter symbolisch, al verschilt dit sterk per ideologie. Rechtse partijen stellen vooral symbolische vragen, bijvoorbeeld over ordehandhaving, terwijl linkse partijen het instrument vaker inzetten voor inhoudelijke beleidsdruk.

Kortom, massamobilisatie is onvoldoende voor snelle beleidsverandering in een consensusdemocratie. Klimaatbewegingen passen in crisistijd best hun framing aan en richten zich strategisch tot linkse oppositiepartijen om impact te maken.

Plagiarism prevention and use of Generative AI for master's thesis students

Master's thesis students must include this document in the main text of the master's thesis after the abstract and before the table of contents.

The document will be used during the plagiarism check and it may be a source of discussion points during the defense.

Additionally, it is expected that you include a statement in your dissertation (introduction, method section...) if and how you used Generative AI.

I, Nore Deconinck , hereby confirm the following statements:

☒ I have read the Faculty's plagiarism guidelines and KU Leuven GenAI guidelines and commit myself to act in accordance with the basic principles of research integrity.

☒ I have truthfully completed the template below on the use of Generative AI and added a statement in my master's thesis.

☒ I understand that I am responsible for demonstrating how Generative AI was used in my research.

Date: 19/05/2026

Signature master's thesis student:

Use of Generative AI

Instructions:

Please **answer to the** bolded sentences in section 1 and 2 below according to the actual use of Generative AI (GenAI) in your master's thesis.

You should **expand** the statements to be more specific and **indicate and explain** if you used GenAI in another way.

General Statement

I confirm that I did not use generative AI assistance tools during any step of my master's thesis research and writing process of my thesis, or merely for language assistance.

☐ Yes, I confirm that I did not use generative AI assistance or merely for language assistance.

☒ No, I did use generative AI assistance. I used the following tools: specify the used tools.

Purpose of Use

Please indicate in which way(s) you used GenAI. Please specify the specific AI tool(s) used and explain the usage where needed:

GenAI was used as a search engine to learn about a particular topic.

☐ If yes, please specify the tools and usage: specify the used tools and usage

☒ No

GenAI was used to generate new research ideas.

☐ If yes, please specify the tools and usage: specify the used tools and usage

☒ No

GenAI was used for carrying out a literature review.

☐ If yes, please specify the tools and usage: specify the used tools and usage

☒ No

GenAI was used for analysing data.

☒ If yes, please specify the tools and usage: Claude helped me analyze my dataset and gave me tips on how to use Excel for the analysis. It also helped me set up the coding scheme for my analysis. But I double-checked everything myself and never simply copied and pasted any of the results without modifying them myself.

☐ No

GenAI was used for generating programming code.

☐ If yes, please specify the tools and usage: specify the used tools and usage

☒ No

GenAI was used to generate visuals.

☐ If yes, please specify the tools and usage: specify the used tools and usage

☒ No

GenAI was used in another way.

☒ If yes, please specify the tools and usage: I used it to ask for feedback on the structure of the paragraphs and to spot any grammatical errors.

☐ No

Final Statement

The text/code/images in this thesis are my own (unless otherwise specified). Generative AI has only been used in accordance with KU Leuven guidelines and appropriate references have been added. I have reviewed and edited the content as needed and I take full responsibility for the content of the thesis.

Inhoud

Abstract.....	4
Plagiarism prevention and use of Generative AI for master's thesis students	5
Lijst van figuren.....	8
Lijst van tabellen.....	8
1. Introductie	9
2. Theoretisch kader en literatuuroverzicht	12
2.1 Theoretisch kader: agenda-setting en multiple streams	12
2.2 Het mechanisme: protest als 'focusing event' en de rol van media	12
2.3 Institutionele context: responsiviteit in de Belgische participatie	13
2.4 Thematische context: energiebeleid onder druk van externe schokken	13
2.5 Analytisch conceptueel kader.....	14
2.6 Identificatie van de onderzoeksvragen	15
3. Methodologie	16
3.1 Onderzoeksontwerp	16
3.2 Casusselectie	16
3.3 Dataverzameling: parlementaire vragen.....	17
3.4 Operationalisering en codering: parlementaire vragen.....	17
3.5 Dataverzameling: mediaberichtgeving	18
3.6 Operationalisering en codering: mediaberichtgeving	18
3.7 Data-analyse.....	18
3.8 Beperkingen	19
4. Resultaten	20
4.1 Beschrijving mediaberichtgeving	20
4.2 Parlementaire aandacht: algemene patronen	22
4.3 Hypothese 1	24
4.4 Hypothese 2	26
4.5 Hypothese 3	28
5. Discussie	30
5.1 De participatie als structurele blokkade: bijstelling van hypothese 1	30
5.2 De media als onmisbare doorgeefluik: indirecte en verborgen responsiviteit	31
5.3 De energiecrisis als verstoring mechanisme: agenda-verdringing en vertragingnarratief	32
5.4 Ideologische selectiviteit en de tijdelijkheid van parlementaire responsiviteit	33
6. Conclusie.....	35
6.1 Beperkingen van het onderzoek.....	36
6.2 Aanbevelingen voor toekomstig onderzoek.....	37
Bibliografie	38
Bijlage	43
Coderingsschema.....	43

Lijst van figuren

Figuur 1: aantal krantenartikels per jaar (2018–2024). Bron: eigen dataverzameling.

Figuur 2: aantal parlementaire vragen per jaar (2018–2025). Bron: eigen dataverzameling.

Figuur 3: verdeling parlementaire vragen naar tijdsinterval (n=103). Bron: eigen dataverzameling.

Figuur 4: parlementaire vragen per partij (n=103). Bron: eigen dataverzameling.

Figuur 5: verdeling parlementaire vragen naar beleidsdomein (n=103). Bron: eigen dataverzameling.

Lijst van tabellen

Tabel 1: toon per protestcluster. Bron: eigen dataverzameling.

Tabel 2: eis per protestcluster. Bron: eigen dataverzameling.

Tabel 3: krantenartikels per mediabron, focus bericht, dominante eis, toon. Bron: eigen dataverzameling.

Tabel 4: zichtbaarheid per tijdsinterval. Bron: eigen dataverzameling.

Tabel 5: tijdsinterval per jaar (n= 103). Bron: eigen dataverzameling.

Tabel 6: framing per jaar. Bron: eigen dataverzameling.

Tabel 7: type reactie per positie. Bron: eigen dataverzameling.

Tabel 8: type reactie per ideologie. Bron: eigen dataverzameling.

1. Introductie

“When I’m taking action, I don’t feel like I am helpless and that things are hopeless, because then I feel like I’m doing everything I can. And that gives me very much hope, especially to see all the other people all around the world, the activists, who are taking action and who are fighting for their present and for their future.” (Thunberg, 2021)

Hoewel ze zich vaak kritisch uitlaat over de beperkte politieke respons op de klimaatcrisis, blijft Greta Thunberg protest zien als een cruciaal instrument. Haar houding suggereert dat ze, ondanks de trage beleidsreacties, overtuigd is van de fundamentele veranderkracht die uitgaat van sociale mobilisatie. België vormt in deze context een bijzonder interessante casus. Net als vele andere Europese landen, kende België de afgelopen jaren een opvallende toename aan grootschalige klimaatmobilisatie. Bewegingen zoals *Youth for Climate*, de *Klimaatcoalitie* en recenter burgerlijke ongehoorzaamheidsacties van *Code Rood*, slaagden erin honderdduizenden burgers op de been te brengen. Hun gezamenlijke eis is helder: een ambitieuzer en urgenter klimaat- en energiebeleid. Ondanks massale mobilisatie stootte de beweging, zoals *Youth for Climate* op parlementaire muren. Een concreet voorbeeld hiervan is de afwijzing van de ‘Bijzondere Klimaatwet’, een voorstel dat direct voortvloeide uit de samenwerking tussen demonstranten en academici, maar dat geen politieke meerderheid vond. Dit roept de vraag op in hoeverre de parlementaire agenda überhaupt openstaat voor zulke signalen (Roux, 2023).

Dit spanningsveld raakt aan de kern van de representatieve democratie. Politicoloog Peter Mair omschreef de frictie tussen ‘responsiveness’, zoals luisteren naar de kiezer, en ‘responsibility’, zoals verantwoordelijk bestuur in tijden van crisis (Mair, 2009). Wanneer burgers massaal mobiliseren, ontstaat de legitieme verwachting dat hun stem weerklinkt in het parlement, wat essentieel is voor de legitimiteit van het systeem. Dit is cruciaal om het geloof in de politiek en de democratische slagkracht te bewaren. Toch is deze frictie niet louter theoretisch. Volgens François Roux is de Belgische prestatie op de Climate Change Performance Index gedaald van plaats 16 naar 49 tussen 2015 en 2021, precies in de periode dat het protest piekte. Bovendien leeft bij 75% van de bevolking het gevoel dat zij bezorgd zijn over de klimaatcrisis dan hun eigen regering. Dit illustreert een groeiende kloof tussen de straat en de Wetstraat (Roux, 2023, pp. 7-9). Wanneer daarnaast ook nog eens blijkt dat externe economische schokken deze kreet om verandering overstemmen, roept dit fundamentele vragen op. En al zeker als het ten voordele van een acuut crisismanagement is. Kan het politieke systeem responsief tegenover de langetermijnuitdagingen zoals het klimaat staan? Dit blijkt extra belangrijk wanneer het de indruk wekt dat het gegijzeld wordt door het kortetermijndenken van een energiecrisis.

Precies om die spanning te onderzoeken, focust deze studie de parlementaire agendering van zowel het bredere klimaatbeleid als het specifiekere, federale energiebeleid. Waar klimaatbeleid zich soms beperkt tot abstracte doelstellingen voor de verre toekomst (eerder ‘zachte’ politiek), vormt het energiebeleid de ‘harde’ economische en technische realiteit van vandaag. Het federale energiebeleid wordt gekenmerkt door een hoge mate van kwetsbaarheid en padafhankelijkheid. Zo is België voor meer dan 90% afhankelijk van energie-import en bestaat de energiemix nog steeds voor 80% uit fossiele brandstoffen. Deze structurele beperkingen, gecombineerd met recente ad-hoc beslissingen zoals de levensduurverlenging van kernreactoren in 2022, maken dit domein bijzonder resistent tegen externe invloeden zoals protest (Roux, 2023). Volgens Anneleen Kenis wordt dit beleid traditioneel vooral technisch en marktgericht benaderd, waarbij het garanderen van de bevoorrading en het bewaken van de betaalbaarheid primeert (Kenis, 2021). De centrale aanname is dan ook dat dit specifieke energiebeleid, in contrast met de algemene klimaatagenda, als een ‘hard case’ fungeert. Het is veel moeilijker beïnvloedbaar door straatprotest. Door de wisselwerking tussen deze twee domeinen te analyseren, onderzoekt deze studie of protestgroepen erin slagen om niet enkel op de brede klimaatagenda te wegen, maar ook weten door te dringen tot dit gesloten, crisisgevoelige energiedomein. Het beperkte aantal vragen dat puur over energiebeleid gaat in deze studie, vormt geen tegenargument. Het is een verwachte uitkomst van de eerder geschetste weerstand. Vanwege deze kleine steekproef zijn de conclusies over de energievragen slechts richtinggevend, wat in de analyse expliciet wordt aangegeven.

De kernvraag van dit onderzoek is hoe de wisselwerking tussen de protesten en politici precies verloopt. Nemen parlementsleden de boodschap van de straat over in hun parlementaire vragen en debatten, of wordt het protestnet overschaduwd door de economische realiteit van de energiecrisis? Specifiek kijkt deze studie of de taal en de urgentie van de demonstranten doorsijpelen in de officiële politieke agenda. Dit leidt tot de volgende centrale onderzoeksvraag: in welke mate worden grote klimaatprotesten in België (2018–2025) vertaald in parlementaire agendering van energie- en klimaatgerelateerde thema’s? Om deze vraag te beantwoorden, wordt een kwantitatieve trendanalyse en kwalitatieve inhoudsanalyse uitgevoerd van parlementaire vragen in de Kamer van Volksvertegenwoordigers in de periode 2018–2025. Door de parlementaire vragen te koppelen aan data van protestacties, wordt in kaart gebracht of er sprake is van een eventuele samenhang.

Ondanks het uitgebreide academische onderzoek naar de relatie tussen sociale bewegingen en politieke agenda-setting, blijft onvoldoende duidelijk in welke mate grootschalige klimaatprotesten zich daadwerkelijk vertalen in concrete parlementaire aandacht. Bestaande studies (Walgrave & Vliegenthart, 2012; Vliegenthart et al., 2016; Hutter & Vliegenthart, 2018) focussen veelal op relatief stabiele periodes of analyseren de impact van protest geïsoleerd, en ze houden minder rekening met concurrerende beleidsprioriteiten zoals energiezekerheid en economische crisis. In

consensusdemocratieën zoals België, waar politieke besluitvorming bovendien sterk wordt gefilterd door coalitieloga en partitatie, is het daarom onduidelijk of en hoe protestdruk doorwerkt in het parlementaire handelen van volksvertegenwoordigers

Deze masterproef is als volgt opgebouwd. Hoofdstuk 2 schetst het theoretisch kader rond agenda-setting en sociale bewegingen en bevat een analytisch conceptueel kader. Hoofdstuk 3 beschrijft de dataverzameling en methodologie. In hoofdstuk 4 worden de resultaten gepresenteerd en vervolgens in hoofdstuk 5 verduidelijkt aan de hand van het theoretisch kader. Als laatste eindigt hoofdstuk 6 met de conclusie.

2. Theoretisch kader en literatuuroverzicht

2.1 Theoretisch kader: agenda-setting en multiple streams

Om de dynamiek tussen straatprotest en politiek beleid te begrijpen, is het noodzakelijk om eerst het theoretisch kader van agenda-setting te schetsen. Politieke aandacht is een schaars goed. Dit wordt hier gedefinieerd als de mate waarin politieke actoren (zoals ministers, parlementsleden of ambtenaren via parlementaire vragen) omgaan met en aandacht schenken aan het klimaat- en energiebeleidsdossier. Verschuivingen in deze aandacht bepalen welke kwesties prioriteit krijgen op de politieke agenda (Baumgartner & Jones, 1993). In deze studie wordt agenda-setting gedefinieerd als het proces dat publieke issues omzet in overheidsbeleid (Zahariadis, 2016). Dit vormt een krachtig kader om de effectiviteit van protest te analyseren. Zo wordt de vraag gesteld of toegenomen mobilisatie rond een bepaald thema ook leidt tot een hogere politieke zichtbaarheid van dat thema (Jones & Baumgartner, 2005). Een nuttig model hierbij is het *Multiple Streams Framework* van Kingdon. Hij stelt dat beleidsverandering pas optreedt wanneer drie stromen samenkomen in een ‘policy window’: de probleemstroom (urgentie), de beleidsstroom (oplossingen) en de politieke stroom (publieke opinie) (Kingdon, 1984).

2.2 Het mechanisme: protest als ‘focusing event’ en de rol van media

Binnen dit kader fungeert protest als een belangrijk signaal. Omdat protesteren veel tijd en middelen vergt, zien politici het als een krachtige graadmeter voor maatschappelijke onvrede (Brady et al., 1995; Lohmann, 1993). Ze geven het politieke debat in een vroege fase richting (Grande & Hutter, 2016). Zo blijkt dat bewegingen effectiever zijn in de vroege ‘agenda-setting’ fase dan in de uiteindelijke fase van wetgeving (Johnson et al., 2010). Protesten werken als ‘focusing events’ die de urgentie in de probleemstroom markeren en de politieke stroom onder druk zetten. *Demonstrating Power: How Protest Persuades Political Representatives* toont aan dat politici protest gebruiken als een ‘thermometer’, want ze passen hun standpunten aan wanneer de mobilisatie groot is (Wouters & Walgrave, 2017). Toch ziet een parlements lid het protest vaak niet direct, maar via de media. Media fungeren als doorgeefluik en versterker. Zonder media-aandacht “ziet” de politiek het signaal vaak niet (Walgrave & Vliegenthart, 2012). Politici beschouwen media als de invloedrijkste actor in agendabepaling (Melenhorst, 2013). De interactie tussen protest, media en politieke elites is daarom cruciaal om te begrijpen hoe druk van de straat zich vertaalt naar beleid (Wouters et al., 2023). Zonder media-aandacht is structurele beleidsverandering onwaarschijnlijk.

2.3. Institutionele context: responsiviteit in de Belgische participatie

Hoewel agenda-setting een universeel proces is, wordt de daadwerkelijke impact van protest in sterke mate gefilterd door de specifieke institutionele context van de Belgische participatie. België is een consensusdemocratie, gekenmerkt door coalitieregeringen en een sterke participatie (Fiers & Van Hecke, 2019; Lijphart, 2012). Naast de participatie speelt ook de staatsstructuur een remmende rol. De fragmentatie van bevoegdheden leidt ertoe dat het Belgische klimaat- en energiebeleid vaak niet meer is dan een ‘compilatie van regionale strategieën’ in plaats van een geïntegreerde visie, wat de responsiviteit op nationale protestgolven bemoeilijkt (Roux, 2023). In tegenstelling tot een meerderheidsstelsel verloopt politieke responsiviteit hier trager en complexer door de coalitiepartners (Hutter & Vliegthart, 2018). Een bepalende factor is de beperkte autonomie van parlementsleden en de sterke mate van participatie. Hun stemgedrag en initiatieven worden sterk gestuurd door partijhoofdkwartieren en fractiediscipline. Zelfs als een parlements lid sympathiseert met de klimaateisen, kan de partijtop beslissen het thema te negeren om de coalitie te beschermen. Dit sluit aan bij eerder onderzoek waaruit blijkt dat linkse partijen en oppositiepartijen vaker en sneller reageren op protestsignalen dan coalitiepartijen en rechtsgeoriënteerde partijen (Wouters et al., 2023). Dit mechanisme is cruciaal voor de vraag of parlementsleden de boodschap van de straat daadwerkelijk overnemen in hun parlementaire vragen. Protest leidt in deze context niet automatisch tot verandering, want na een protestactie vervaagt doorgaans snel de aandachtspiek (Downs, 1972). Volgens het politieke-mediatiemodel is succes afhankelijk van institutionele bondgenoten (Amenta, 2014). Politieke uitkomsten ontstaan pas wanneer elites strategisch voordeel zien in het steunen van de beweging. En dan pas kunnen zulke “schokken” toch leiden tot blijvende aanpassingen in hoe beleidsmakers problemen prioriteren.

2.4. Thematische context: energiebeleid onder druk van externe schokken

Boven op deze institutionele beperkingen wordt de politieke agenda in de periode 2018–2025 ook sterk beïnvloed door de thematische context van externe schokken. Politieke aandacht staat nooit op zichzelf, want issues concurreren voortdurend met elkaar (Baumgartner, 2016). De periode 2018–2025 werd getekend door ingrijpende externe schokken, zoals de energiecrisis en de oorlog in Oekraïne. Tijdens zulke crises verschuift de aandacht vaak naar stabiliteit op de korte termijn (Nisbett et al., 2025). Dit fenomeen staat bekend als ‘agenda trade-offs’. Hyodong Sohn ondervond dat politieke aandacht voor duurzame energie vaak daalt wanneer leveringszekerheid of energieprijzen de overhand nemen (Sohn, 2023). Dit creëert een complex speelveld. Protesten waren in 2018-2019 succesvol in het agenderen van de ‘klimaatnoodtoestand’. Toch suggereert de literatuur dat zij in de periode 2022-2025 stuiten op een politieke agenda die gedomineerd wordt door crisismanagement. Het crisismanagement veroorzaakt zo een ‘crowding out’-effect, waardoor er soms geen plaats meer is voor langetermijndenken. Daarnaast verandert ook de aard van het debat. Tijdens crises zien we een strijd tussen concurrerende narratieven.

Nisbett et al. (2025) tonen aan dat protesten pro-klimaat narratieven versterken. In tegenstelling daarvan bieden crisissituaties, zoals de Oekraïne-crisis, ruimte voor ‘delay narratives’ (Nisbett et al., 2025). Dit zijn argumenten die klimaatactie niet ontkennen, maar uitstellen omwille van economische of technische haalbaarheid. De vraag in dit onderzoek is dan ook of de straatprotesten krachtig genoeg waren om deze ‘crowding out’-effecten te doorbreken en het klimaatthema ook tijdens de energiecrisis op de parlementaire agenda te handhaven.

2.5 Analytisch conceptueel kader

Op basis van de besproken literatuur hanteert deze studie een aangepaste versie van Kingdon’s *Multiple Streams Framework* om de interactie tussen protest en politiek te analyseren. Waar Kingdon stelt dat beleidsverandering optreedt wanneer stromen samenkomen, conceptualiseert dit onderzoek de dynamiek als een conflict tussen twee concurrerende signalen binnen de ‘probleemstroom’ (Kingdon, 1984).

In dit onderzoek worden de grote klimaatprotesten (2018-2025) geconceptualiseerd als ‘focusing events’. Dit zijn plotse, zichtbare gebeurtenissen die de aandacht van beleidsmakers proberen te grijpen. Hun functie in het model van Kingdon is het verhogen van de ‘salience’ (urgentie) van de lange-termijn klimaatproblematiek binnen de probleemstroom. De energiecrisis en de oorlog in Oekraïne werken als een externe schok, maar met een omgekeerd effect dan vaak wordt verondersteld. In plaats van een nieuw ‘policy window’ voor klimaateisen te openen, is de hypothese dat deze crisis andere beleidsprioriteiten verdringt. Conceptueel gaat het dus om een ‘crowding-out’ effect, waarbij klimaatambities naar de achtergrond verdwijnen door urgentere technische en economische zorgen. De uitkomst van deze botsing wordt gemeten als ‘politieke aandacht’, gedefinieerd als de totstandkoming van een probleem in parlementaire vragen. Dit is de graadmeter voor ‘responsiveness’. Tussen het signaal (protest) en de output (parlementaire vragen) bevindt zich de Belgische institutionele context. Zoals eerder beschreven in sectie 2.3, werken de participatie en de fragmentatie van bevoegdheden als een vertragende filter. Signalen van de straat worden hierdoor niet direct vertaald, maar gefilterd door partijstrategieën. Vanuit dit conceptuele kader worden drie hypothesen geformuleerd die de leidraad vormen voor de analyse:

1. In periodes zonder acute crisis (2018–2019) leiden grootschalige klimaatprotesten als ‘focusing events’ tot een directe en meetbare stijging in parlementaire vragen over klimaat- en energiegerelateerde thema’s.
2. Vanaf de piek van de energiecrisis (2022) verzwakt de relatie tussen protest en parlementaire aandacht: de crisis domineert de agenda via een ‘crowding-out’-effect en verdringt de urgentieframing van de protesteisen.
3. Gezien de ‘harde’ aard van het energiebeleid en de participatie in de Belgische consensusdemocratie zal de parlementaire responsiviteit zich eerder beperken tot symbolische reacties, zoals vragen om een standpunt of om cijfers, dan tot substantiële beleidsdruk in de vorm van concrete wetgevende initiatieven of budgetwijzigingen.

Het bovenstaande analytisch kader vormt de basis voor de operationalisering en empirische analyse in het methodologische hoofdstuk.

2.6 Identificatie van de onderzoekshiaten

Wanneer we de bestaande literatuur over protest en agenda-setting tegen het licht houden, wordt duidelijk wat de huidige stand van zaken is, maar ook waar de hiaten zich bevinden. De mechanismen van protest en agenda-setting in België zijn al deels in kaart gebracht. De literatuur heeft namelijk over de jaren heen een shift gemaakt van een verklaring zoeken voor het ontstaan en verdwijnen van sociale mobilisatie, naar de invloed van de mobilisatie op politieke instituties. Zo is er al veel onderzoek gedaan naar de invloed van protest op de publieke opinie en media (Barrie et al., 2024). Daarnaast weten we dat media-aandacht essentieel is om eisen in het parlement te krijgen. Dit onderzoek sluit inhoudelijk aan op het onderzoek van Vliegenthart et al. (2016), waar een grootschalige, cross-nationale dataset gebruikt werd (Vliegenthart et al., 2016). Toch blijven er in de huidige literatuur drie belangrijke blinde vlekken over die dit onderzoek zal aanpakken. Ten eerste is de tijdsfactor cruciaal. Ke-Chieh Lai toont aan dat beleidsimpact vaak vertraagd optreedt (Lai, 2024). Beleidsprocessen zijn traag en een protest vandaag leidt mogelijk pas weken of maanden later tot verhoogde parlementaire activiteit. Een momentopname rondom één protestdag mist dit effect. Studies richten zich vaak op één enkel protestmoment op een algemene klimaatagenda. Dit benadrukt het belang van een analyse over een langere periode (2018-2025) in plaats van enkel momentopnames rondom grote actiedagen. Ten tweede ontbreekt inzicht in de interactie met de energiecrisis in België. Bestaand onderzoek bekijkt klimaatprotesten vaak geïsoleerd. Deze studie onderzoekt of de straatprotesten krachtig genoeg waren om het thema op de agenda te houden ondanks de concurrerende energiecrisis (Sohn, 2023). Ten derde combineert dit onderzoek unieke variabelen. Er is nauwelijks systematisch onderzoek dat kijkt naar de invloed van klimaatprotest op specifiek energiegericht parlementair gedrag binnen een consensusdemocratie. Daarom is deze studie noodzakelijk. Ze biedt een meerjarig en multidimensionaal perspectief op hoe protesten doorwerken in het Belgische parlementaire energiebeleid en vult zo meerdere leemtes in de bestaande literatuur. Door vier grote protestclusters tussen 2018 en 2025 te analyseren, creëert dit onderzoek een uniek inzicht in hoe maatschappelijke mobilisatie zich verhoudt tot politieke aandacht binnen de specifieke context van een consensusdemocratie onder crisisstructuur.

3. Methodologie

3.1 Onderzoeksontwerp

Dit onderzoek analyseert de parallelle evolutie tussen protestcycli en de parlementaire agenda in België. Hiervoor wordt een Protest Event Analysis uitgevoerd, een gevestigde methode binnen sociaal-wetenschappelijk onderzoek om protestdata systematisch in kaart te brengen (Hutter, 2014). De studie hanteert een mixed-methods onderzoeksopzet waarin kwantitatieve trendanalyses via kruistabellen worden aangevuld met kwalitatieve inhoudsinterpretaties van parlementaire vragen. Deze integratie dient ter verrijking van de data en niet louter om de omvang maar ook de aard van de parlementaire aandacht te duiden. (Bryman, 2006). Zo worden per hypothese representatieve parlementaire vragen kwalitatief geanalyseerd op taalgebruik, framing en inhoudelijke overeenkomst met de protesteisen. Op deze wijze worden zowel parlementaire documenten als mediaberichtgeving over de protesten systematisch geanalyseerd en worden volgens Hutter ‘woorden omgezet in data’ (Hutter, 2014, p. 337). Voor de operationalisering van het coderingsschema is gebruikgemaakt van generatieve AI ter ondersteuning van de structurering en definitievorming van de variabelen. Het gegenereerde schema is vervolgens handmatig gevalideerd, aangepast aan de specifieke onderzoeksvragen.

3.2 Casusselectie

Vier protestclusters vormen de kern van de selectie: ‘Youth for Climate’, ‘de Klimaatcoalitie’, ‘Code Rood’ en ‘Overige acties’. Deze clusters omvatten in totaal zeventien concrete protestmomenten over de periode 2018-2025. De selectie van deze momenten is gebaseerd op drie centrale criteria. Ten eerste zijn de protesten maatschappelijk relevant, aangezien ze allen kaderen binnen het energie- en klimaatdomein. Ten tweede vertonen de clusters onderlinge variatie in omvang, duur en aard van mobilisatie, wat een vergelijking van de intensiteit mogelijk maakt. Tot slot kregen de geselecteerde protesten voldoende media-aandacht, wat systematische codering en empirische traceerbaarheid toelaat. Hoewel de dataset zeventien protestmomenten bevat, richt de kwantitatieve vergelijkende analyse zich uitsluitend op de drie hoofdclusters (Youth for Climate, de Klimaatcoalitie en Code Rood). De zeven bijkomende protestmomenten, die inductief werden geïdentificeerd tijdens de dataverzameling, zijn samengebracht onder de restcategorie ‘Overige acties’. Vanwege hun beperktere omvang worden deze acties enkel beschrijvend behandeld en niet meegenomen in de vergelijkende analyse tussen de hoofdclusters. België vormt een geschikte context voor dit onderzoek vanwege de sterke protesttraditie, de vrije media en de parlementaire democratie. De gekozen tijdspanne (2018–2025) biedt bovendien een duidelijke protestgolf en verschillende externe schokken, zoals de energiecrisis en de Russische invasie van Oekraïne, die de dynamiek van het klimaatdebat hebben beïnvloed.

3.3 Dataverzameling: parlementaire vragen

Parlementaire vragen en interpellaties worden geanalyseerd als proxy voor politieke aandacht. Deze documenten behoren tot de kern van niet-wetgevende parlementaire activiteiten en bieden inzicht in welke issues partijen actief agenderen. Ook worden de parlementaire vragen vroeg in het agenda-setting proces gesteld en wegen institutionele limieten minder hard door (Vliegthart et al., 2016). Om de dataset van parlementaire vragen samen te stellen, is een systematische tweetrapsselectie gehanteerd. In de eerste fase zijn alle schriftelijke en mondelinge vragen en interpellaties verzameld op basis van brede trefwoorden die corresponderen met het hoofdthema van het protest (bv. ‘klimaatprotest of ‘energie’ of ‘fossiele subsidies’ of ‘milieuactivisme’). Hierbij is elke geselecteerde vraag individueel beoordeeld op inhoudelijke relevantie ten opzichte van de specifieke eisen of het onderwerp van het protest. Vragen die wel het trefwoord bevatten maar een ander beleidsdomein betreffen, zijn hierbij uitgesloten. Gezien de volatiliteit van de energiecrisis zal de analyse onderscheid maken tussen directe respons en vertraagde agenda-setting. Een directe reactie wordt geoperationaliseerd als een parlementaire vraag ingediend binnen 31 dagen na een protestmoment. Een vertraagde reactie situeert zich tussen 32 en 365 dagen na het protest. Deze afbakening sluit aan bij bestaand onderzoek over de temporele responsiviteit van parlementen (Lai, 2024). In totaal werden $N = 103$ inhoudelijk relevante parlementaire vragen geïdentificeerd na screening en codering.

3.4. Operationalisering en codering: parlementaire vragen

Elke vraag werd gecodeerd volgens de volgende variabelen: partij, positie (coalitie of oppositie), ideologische familie (links/groen, centrum, liberaal, rechts/nationalistisch), zichtbaarheid van protest in de vraagstelling (niet vermeld, impliciet of expliciet), beleidsdomein, framing, responsiviteit en type beleidsreactie. De framingvariabele onderscheidt drie categorieën: Frame A (urgentie/protestframe, gericht op klimaatdreiging en langetermijndoelen), Frame B (crisis/delay-frame, gericht op betaalbaarheid, bevoorradingszekerheid of economische haalbaarheid) en Frame C (een mix van beide). De variabele type beleidsreactie onderscheidt symbolische reacties, zoals vragen om een standpunt of om cijfers, van substantiële reacties, zoals vragen om een concreet wetgevend initiatief of budgetwijziging. Het tijdsvenster voor de temporele codering omvat vier categorieën: vragen ingediend vóór het protestmoment (pre), directe reacties binnen 31 dagen na het protest, vertraagde reacties tussen 32 en 365 dagen na het protest, en vragen meer dan 365 dagen na het protest of zonder koppelbare protestlink (lange termijn/geen link). Dit tijdsvenster maakt het mogelijk zowel baseline-agenda's als directe en vertraagde parlementaire reacties op protesten te identificeren. Andere beleidsdocumenten, zoals regeerakkoorden of beleidsnota's, blijven buiten beschouwing omdat deze vaak op lange termijn worden voorbereid en niet systematisch te koppelen zijn aan individuele protestmomenten.

3.5 Dataverzameling: mediaberichtgeving

De dataverzameling voor de codering van protestgebeurtenissen steunt op een selectie van Belgische kwaliteits- en populaire kranten: *De Standaard*, *De Morgen*, *Het Nieuwsblad* en *Het Laatste Nieuws*. Deze bronnen werden geconsulteerd via de persdatabank Belga.press. Hoewel *VRT NWS* eveneens als nieuwsbron werd aangewend, wordt deze vanwege zijn aard als publieke omroep onderscheiden van de krantenpublicaties. De selectie van deze bronnen is gebaseerd op specifieke kwaliteitskenmerken (Vliegenthart et al., 2016): een dagelijkse publicatiefrequentie, een gematigde of neutrale politieke oriëntatie, een nationale verslaggeving en een gelijkaardige redactionele focus bij de selectie van protestgebeurtenissen. In totaal werden 153 krantenartikels gecodeerd over de periode 2018–2024. Van deze 153 artikels hebben er 141 betrekking op de drie hoofdclusters (Youth for Climate, Klimaatcoalitie en Code Rood) die de basis vormen voor de vergelijkende kruistabellen in hoofdstuk 4; de overige 12 artikels betreffen de restcategorie ‘Overige acties’ en worden uitsluitend beschrijvend behandeld. Om de empirische zuiverheid te waarborgen en overlap (zoals identieke Belga-teksten in verschillende titels) te vermijden, werd systematisch gecontroleerd op duplicaten aan de hand van tekstpassages en tijdstempels.

3.6 Operationalisering en codering: mediaberichtgeving

Per bericht worden de volgende variabelen gecodeerd: protestcode en -cluster, datum, mediabron, aantal deelnemers (met aanduiding van de betrouwbaarheid: exact, schatting, aankondiging of onbekend), aard van de actie (legaal/vreedzaam versus disruptief/burgerlijke ongehoorzaamheid), focus van de berichtgeving (niet-inhoudelijk, gericht op ordehandhaving of deelnemersaantallen, versus inhoudelijk, gericht op de eisen en het klimaatbeleid), dominante eis van het protest (algemeen klimaatbeleid versus specifiek energiebeleid) en toon van de berichtgeving (neutraal, positief of negatief). Hoewel deze kranten vergelijkbare kwaliteitskenmerken hebben en geen uitgesproken politieke bias vertonen, blijft er volgens sommige onderzoekers een selectiebias aanwezig. Zij ondervonden dat media vaker rapporteren over grotere of gewelddadige protesten en eigen aandachtspatronen volgen (Hutter & Vliegenthart, 2018).

3.7 Data-analyse

Ten slotte worden de twee databronnen, de parlementaire vragen en de protestdata, met elkaar verbonden via een protestlegende. In deze legende wordt elk protestmoment gekoppeld aan een specifieke datum, cluster en klimaateis. Deze koppeling gebeurt op drie manieren: tijd, inhoud en taalgebruik. Er wordt gekeken naar de tijd tussen een protestmoment en de indiening van een parlementaire vraag. Zo wordt duidelijk hoe snel de politiek reageert op acties op straat. Er wordt ook onderzocht of de belangrijkste eis van een protest terugkomt in de parlementaire vragen. De responsiviteitsscore geeft aan in welke mate parlementsleden deze eisen letterlijk overnemen. Via de framingvariabele wordt geanalyseerd of

parlementsleden de urgentietaal van de betogers overnemen (Frame A), een verdragingsdiscours hanteren dat klimaatactie uitstelt omwille van economische of technische haalbaarheid (Frame B), of beide discoursen combineren (Frame C).

3.8 Beperkingen

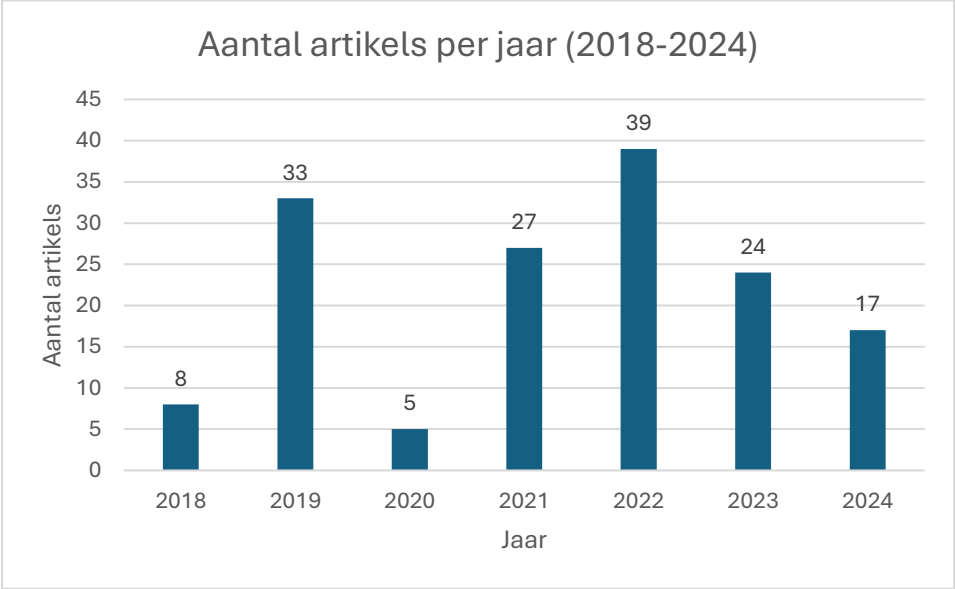
Hoewel dit onderzoek een zo volledig mogelijk beeld probeert te geven van de relatie tussen protesten, media en parlementaire aandacht, kent de gekozen onderzoeksopzet enkele beperkingen. Mediaberichtgeving vormt geen volledige weergave van alle protestactiviteit. Vooral grotere, conflictueuze of nieuwswaardige protesten krijgen aandacht. Kleinere acties of lokale mobilisaties worden mogelijk onderschat. Bovendien kan de aanwezigheid van Belga-berichten leiden tot homogenisering van nieuwsinhoud. De mediaberichtgeving werd verzameld tot oktober 2024, terwijl de parlementaire vragenanalyse loopt tot mei 2025. Deze asymmetrie impliceert dat voor de laatste zeven maanden van de onderzoeksperiode geen mediale koppeling mogelijk is, wat de temporele analyse voor die periode beperkt. Deze keuze is echter methodologisch verdedigbaar. Omdat de responsiviteit op protesten vaak aanzienlijke vertraging oploopt, zou een gelijktijdige afsluiting van beide datasets resulteren in een blinde vlek voor de uitgestelde parlementaire reacties op de meest recente mobilisaties. Daarnaast meten parlementaire vragen politieke aandacht, maar niet noodzakelijk beleidsverandering. De resultaten van dit onderzoek dienen geïnterpreteerd te worden als indicatief. Door de beperkte dataset (N=103 parlementaire vragen, waarvan slechts 13 over specifiek energiebeleid) blijft de analyse beperkt tot descriptieve statistiek, omdat inferentiële methoden hier niet robuust zouden zijn. Zeven kleinere protestmomenten werden omwille van hun beperkte omvang samengebracht onder de restcategorie 'Overige acties' en uitgesloten van de kwantitatieve vergelijkende analyse, wat de vergelijkingsbasis versmalt tot drie hoofdclusters. Een stijging in het aantal parlementaire vragen na protestevents kan wijzen op politieke responsiviteit, maar vormt geen bewijs voor een causaal effect van protest op beleidsvorming. Zo tonen de kruistabellen een mogelijke vorm van correlatie aan, maar geen causaliteit. De analyse maakt het mogelijk om empirisch onderbouwde hypothesen te formuleren voor toekomstig onderzoek met grotere datasets of experimentele designs.

De codering van subjectieve variabelen zoals framing en type beleidsreactie werd uitgevoerd door één codeur. Het ontbreken van een tweede onafhankelijke codeur vormt een beperking voor de reproduceerbaarheid van de coderingsbeslissingen. Dit risico werd deels opgevangen door een gedetailleerd coderingsschema met expliciete categoriedefinities en door elke coderingsbeslissing te documenteren in een notitiekolom. Vervolgens wordt framing gemeten via woordgebruik, maar taal is ambigu en contextgevoelig. Woorden kunnen protestgerelateerd zijn zonder letterlijk in de protesttaal te vallen. Dit kan resulteren in onderschatting of overschatting van bepaalde frames.

Als laatste focust het onderzoek enkel op het Federaal Parlement en hierdoor zijn de bevindingen niet automatisch overdraagbaar naar het Vlaams of het Waals parlement.

4. Resultaten

4.1 Beschrijving mediaberichtgeving

Figuur 1: aantal krantenartikels per jaar (2018–2024)

Figuur 1 toont de evolutie van de mediaberichtgeving over klimaatprotesten tussen 2018 en 2024. De data laten zien dat het absolute piekjaar 2022 was, met in totaal 39 artikels. Het laagste punt bevindt zich in 2020 (5 artikels), wat toegeschreven kan worden aan de coronapandemie en het bijbehorende verbod op samenscholingen. Na de piek in 2022 is een dalende trend zichtbaar, want het aantal artikels daalde van 24 in 2023 naar 17 in 2024. Een tweede piek deed zich voor in 2019 met 33 artikels, wat samenvalt met de start van de grootschalige stakingsgolf van *Youth for Climate* in januari van dat jaar.

Protestcluster	Toon				Eindtotaal
	Neutraal (0)	Positief (1)	Negatief (2)	NVT	
Youth for Climate (1)	32	1	2	1	36
Klimaatcoalitie (2)	42	11	5	0	58
Code Rood (3)	21	1	23	2	47
Eindtotaal	95	13	30	3	141

Tabel 1: toon per protestcluster

Uit Tabel 1 blijkt dat de toon van de berichtgeving sterk verschilt per protestcluster. Code Rood ontvangt met 23 negatieve artikels de meest kritische berichtgeving, wat overeenkomt met 49% van alle artikels over dit cluster. Dit staat in sterk contrast met Youth for Climate, waarbij slechts 2 van de 36 artikels negatief zijn, of 6%. De berichtgeving over de Klimaatcoalitie is overwegend neutraal (42 van de 58

artikels), maar bevat ook opvallend veel positieve berichtgeving (11 artikels) in vergelijking met de andere clusters. Voor deze kwantitatieve vergelijkende analyse wordt gebruikgemaakt van 141 krantenartikels, verspreid over de drie hoofdclusters. De twaalf artikels die betrekking hebben op de overige protestacties zijn omwille van hun beperkte omvang niet opgenomen in de vergelijkende analyse.

<i>Protestcluster</i>	<i>Eis</i>			
	Algemeen/klimaat (1)	Energie (2)	NVT (3)	Eindtotaal
Youth for Climate (1)	31	0	5	36
Klimaatcoalitie (2)	39	3	16	58
Code Rood (3)	2	42	3	47
Eindtotaal	72	45	24	141

Tabel 2: eis per protestcluster

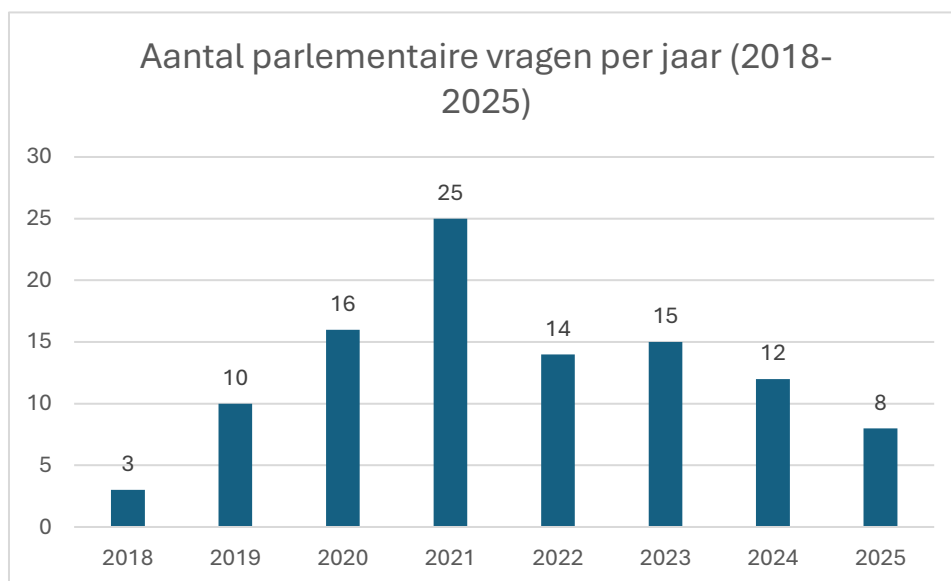
Uit Tabel 2 blijkt dat de dominante eis per cluster sterk verschilt. Code Rood focust zich bijna uitsluitend op energiespecifieke eisen, want 42 van de 47 artikels, of 89%, vermelden energie als hoofdthema. Youth for Climate richt zich uitsluitend op algemeen klimaatbeleid, want geen enkel artikel vermeldt een energiespecifieke eis. De Klimaatcoalitie is breder verdeeld maar focust ook overwegend op algemeen klimaatbeleid (45 van de 58 artikels).

Mediabron	N	Inhoudelijk (%)	Eis algemeen (%)	Energie-eis (%)	Positief (%)	Negatief (%)
HLN	53	58%	54%	23%	4%	21%
De Morgen	30	47%	70%	10%	13%	13%
VRT NWS	26	65%	69%	27%	4%	15%
Het Nieuwsblad	23	74%	35%	43%	17%	26%
De Standaard	21	71%	19%	71%	10%	29%

Tabel 3: krantenartikels per mediabron, focus bericht, dominante eis, toon

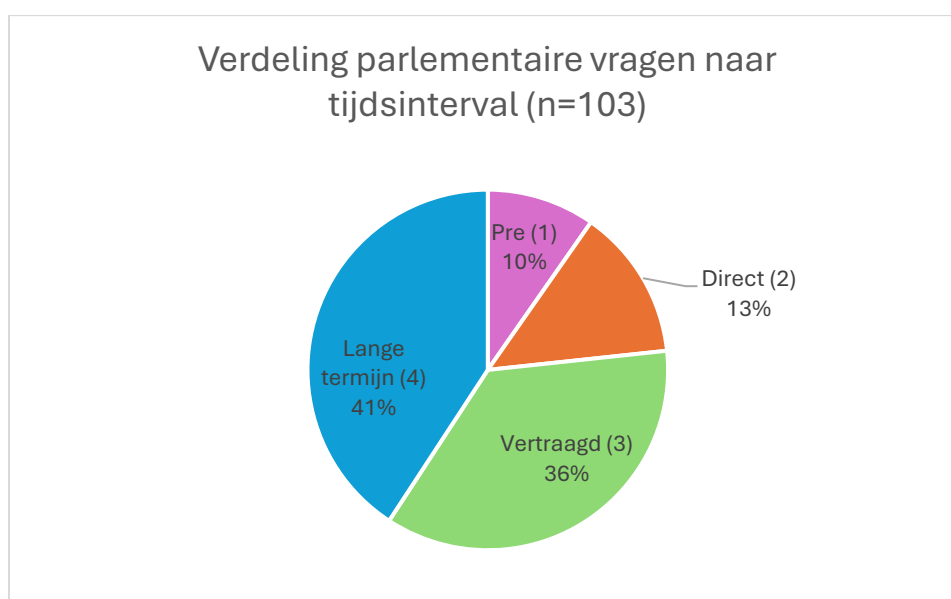
De berichtgeving verschilt ook per mediabron en dat blijkt in tabel 3. *De Standaard* onderscheidt zich als de meest inhoudelijk georiënteerde krant, want 71% van haar artikels focust op de eisen en het klimaatbeleid. Dit tegenover gemiddeld 58% bij de andere bronnen. Opvallend is ook de eisenverdeling per bron, want waar *HLN* en *De Morgen* overwegend over algemeen klimaatbeleid rapporteren (respectievelijk 54% en 70% van hun artikels), focust *De Standaard* voor 71% op energiespecifieke eisen. Dit is een patroon dat de bredere maatschappelijke verschuiving richting het energiedebat weerspiegelt. *De Morgen* heeft relatief de positiefste toon (13% positief), terwijl *De Standaard* en *Het Nieuwsblad* vaker kritisch berichten (respectievelijk 29% en 26% negatief).

4.2 Parlementaire aandacht: algemene patronen

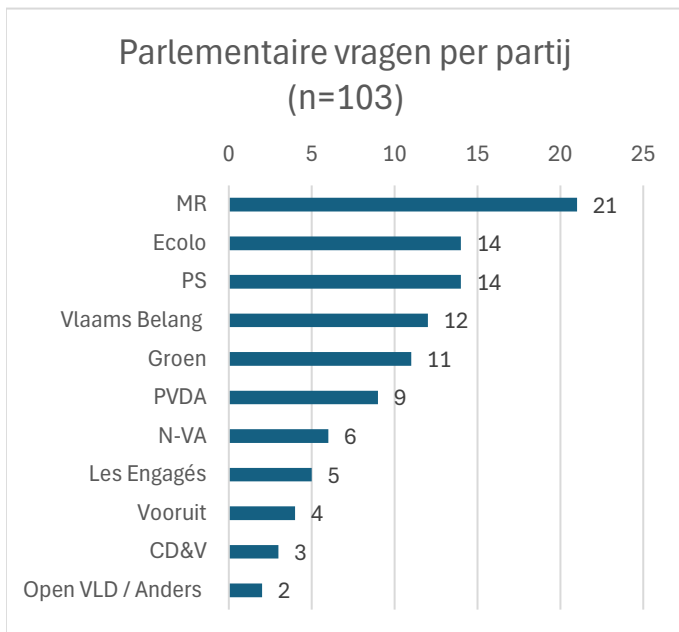
Figuur 2: aantal parlementaire vragen per jaar (2018–2025)

Uit Figuur 2 blijkt dat 2021 het piekjaar was met 25 parlementaire vragen. Deze piek valt samen met de ‘Back to the Climate’-mars in oktober 2021, de eerste grootschalige klimaatbetoging na de coronacrisis. Opvallend is het relatief hoge aantal vragen in 2020 (16), ondanks de afwezigheid van grote protesten door de pandemie. Een mogelijke verklaring is dat de sterke protestgolf uit 2019 met vertraging doorwerkte. Na 2021 zet een daling in naar 14 vragen in 2022, waarna het aantal stabiliseert op 15 in 2023.

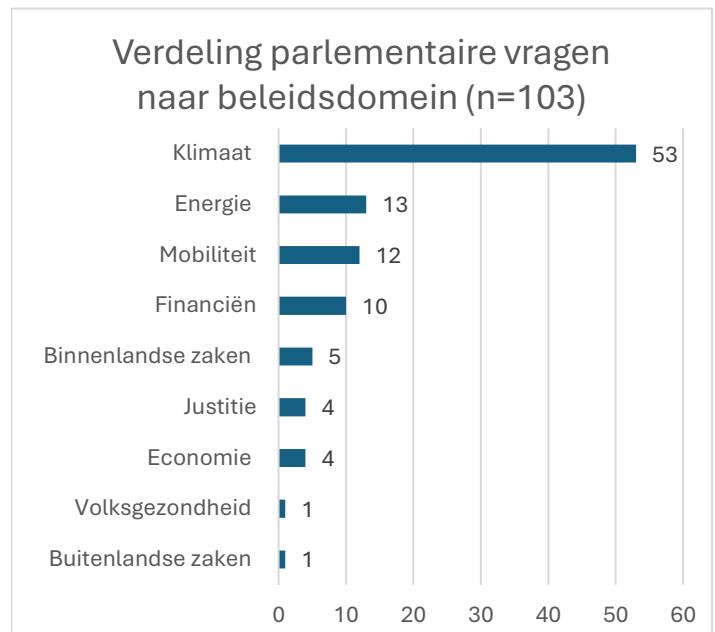

Figuur 3: verdeling parlementaire vragen naar tijdsinterval (n=103)

De verdeling van de tijdsintervallen in Figuur 3 werpt een kritisch licht op de directe impact van protest op de parlementaire agenda. Slechts 13% van de vragen werd gecategoriseerd als ‘direct’ wat betekent dat zij binnen de 31 dagen na een protestmoment werden ingediend. Daartegenover staat dat 36% van de vragen onder de categorie ‘vertraagd’ valt (32 tot 365 dagen) en maar liefst 41% een ‘lange termijn of geen link’ vertoont met specifieke protestacties. De resterende 10% van de vragen diende als baseline en werd voorafgaand aan de protesten ingediend. Het feit dat het overgrote deel van de parlementaire vragen (77%) pas na een aanzienlijke vertraging of zonder directe temporele link verschijnt, vormt een belangrijke indicatie voor de beperkte directe responsiviteit van het parlement op protestmobilisatie.

Figuur 4: parlementaire vragen per partij (n=103)

Figuur 5: verdeling parlementaire vragen naar beleidsdomein (n=103)

Ten slotte illustreert de data over partijactiviteit en beleidsdomeinen een duidelijke concentratie in het politieke landschap. Figuur 4 toont dat MR met 21 vragen de meest actieve partij is, gevolgd door Ecolo en PS (elk 14 vragen) en Vlaams Belang (12 vragen). Opvallend is het hoge aandeel van MR, een liberale partij zonder uitgesproken groen profiel. Een mogelijke verklaring is dat MR als coalitiepartner in de Vivaldi-regering (2020–2024) regelmatig vragen stelde over de uitvoering van het klimaatbeleid vanuit regeringsverantwoordelijkheid eerder dan ecologische overtuiging. Dit patroon verdient nadere kwalitatieve duiding in de discussie. Groen (11 vragen) en Ecolo (14 vragen) zijn samen goed voor 24% van alle vragen. Het verschil tussen beide zusterpartijen is deels structureel. Ecolo heeft een grotere fractie in de federale Kamer dan Groen, wat het verschil in absolute aantallen verklaart.

Voor de inhoudelijke afbakening in figuur 5 zijn 103 parlementaire vragen geselecteerd via trefwoorden rond klimaat en energie. De variabele ‘beleidsdomein’ geeft vervolgens de specifieke focus aan. Van deze vragen richten 53 zich op het klimaatbeleid in strikte zin en 13 op het energiebeleid. De overige 37 vragen beslaan aanverwante domeinen, waaronder onder andere mobiliteit (12), financiën (10) en binnenlandse zaken (5). Deze asymmetrische verhouding binnen de dataset is analytisch zeer betekenisvol. Het feit dat het overgrote deel van de responsiviteit zich situeert in het bredere klimaatbeleid en slechts een kleine minderheid van de vragen (ongeveer 13%) effectief doordringt tot het specifieke energiedomein, weerspiegelt exact de theoretische verwachting. Het illustreert empirisch de torenhoge parlementaire muren rondom het federale energiebeleid, dat als een ‘hard’ en relatief gesloten bolwerk fungeert ten opzichte van de zachtere, algemenere klimaatagenda.

Opvallend is dat de piekjaren in mediaberichtgeving, 2019 met 33 artikels en 2022 met 39 artikels, samenvallen met de piekjaren in parlementaire activiteit (respectievelijk 10 en 14 vragen). Dit temporele patroon suggereert een mediërende rol van de berichtgeving in de vertaling van protest naar parlementaire aandacht, consistent met het duale mediatiemodel van Vliegenthart et al. (2016).

4.3 Hypothese 1

Hypothese 1 stelt dat protesten leiden tot een meetbare stijging in parlementaire aandacht, met een bijzondere nadruk op de pre-crisisperiode van 2018 tot 2019.

<i>Zichtbaarheid protest</i>	<i>Tijdsinterval</i>				
	Pre (1)	Direct (2)	Vertraagd (3)	Lange termijn (4)	Eindtotaal
Niet vermeld (0)	7	6	18	29	60
Impliciet (1)	2	2	7	8	19
Expliciet (2)	1	6	12	5	24
Eindtotaal	10	14	37	42	103

Tabel 4: zichtbaarheid per tijdsinterval

De resultaten in tabel 4 nuanceren deze veronderstelling aanzienlijk. Hoewel protesten de institutionele agenda beïnvloeden, blijkt dat 60 van de 103 parlementaire vragen (58%) de protesten in het geheel niet expliciet vermelden. Daartegenover staan 24 vragen waarin het protest expliciet wordt benoemd (zichtbaarheidscode 2). Van deze expliciete reacties vallen slechts 6 vragen in de categorie ‘direct’, terwijl 12 vragen als ‘vertraagd’ werden gecodeerd. Dit suggereert dat slechts een minderheid van de parlementaire reacties die direct naar protest verwijzen, ook daadwerkelijk onmiddellijk na een mobilisatiemoment wordt ingediend.

<i>Jaartal</i>	<i>Tijdsinterval</i>				
	Pre (1)	Direct (2)	Vertraagd (3)	Lange termijn (4)	Eindtotaal
2018	0	1	0	2	3
2019	0	4	6	0	10
2020	4	0	6	6	16
2021	3	6	3	13	25
2022	2	3	4	5	14
2023	1	0	8	6	15
2024	0	0	8	4	12
2025	0	0	2	6	8
Eindtotaal	10	14	37	42	103

Tabel 5: tijdsinterval per jaar (n=103)

Tabel 5 verfijnt dit beeld door de tijdsintervalverdeling per jaar weer te geven. In de pre-crisisperiode (2018–2019) werden in totaal vijf vragen als ‘direct’ gecodeerd, waarvan vier in 2019. Dit valt logischerwijs samen met de grootschalige stakingsgolf van Youth for Climate. Na 2021 is echter een duidelijke verschuiving zichtbaar, want het aantal directe reacties daalt tot nul in de jaren 2023, 2024 en 2025. Terwijl in die periode juist de categorieën ‘vertraagd’ en ‘lange termijn’ de overhand nemen. Dit patroon biedt gedeeltelijke ondersteuning voor Hypothese 1, want in de pre-crisisperiode reageerde het parlement sneller en directer op protestmobilisatie dan in de latere crisisperiode, waarin de directe responsiviteit nagenoeg volledig verdween.

Een treffend voorbeeld van directe en inhoudelijk adopterende parlementaire responsiviteit biedt de vraag van volksvertegenwoordiger Verduyckt (Vooruit), ingediend op 28 oktober 2022 en dit is vijf dagen na de Klimaatmars van 23 oktober in Brussel. De vraag verwijst expliciet naar de mars en citeert letterlijk de eisen van de organisatoren, namelijk een langetermijnvisie voor de landbouwsector, steun voor de transitie naar agro-ecologische praktijken en toegang tot duurzame voeding. Verduyckt vraagt de minister rechtstreeks welke van deze standpunten worden meegenomen naar de COP27-klimaattop (Verduyckt, 2022). De vraag voldoet daarmee aan alle kenmerken van wat in deze studie wordt geoperationaliseerd als inhoudelijke adoptie. De protesteisen worden niet louter thematisch erkend, maar expliciet overgenomen in de parlementaire vraagstelling. Dit sluit aan bij de agenda-setting logica van Walgrave en Vliegenthart (2012), waarbij protest pas politiek effectief is wanneer het de inhoud van parlementaire activiteit beïnvloedt. Opmerkelijk is bovendien dat Verduyckt in dezelfde vraag signaleert dat het klimaatbeleid dreigt “ondergesneeuwd” te worden door de energiecrisis. Met deze vraag wordt tegelijkertijd de ‘focusing-event’ logica van hypothese 1 bevestigd én wordt het ‘crowding-out’ mechanisme van hypothese 2 geanticipeerd.

Toch moet een kanttekening gemaakt worden, want van de 103 parlementaire vragen scoren 47 (46%) op responsiviteitscode 2, wat betekent dat de specifieke eisen van het protest werden overgenomen in de vraagstelling. Opvallend is dat slechts 11 van deze 47 adoptievragen het protest ook expliciet vermelden. De overige 36 nemen de protesteisen inhoudelijk over zonder het protest als aanleiding te benoemen. Dit suggereert dat protest een verborgen invloed uitoefent op de parlementaire agenda. Zo slijpelt de inhoud door zonder dat de straat expliciet als bron wordt erkend.

Hypothese 1 wordt dan ook gedeeltelijk bevestigd in haar mechanisme, maar in haar kernverwachting weerlegd. Protest versnelt de parlementaire reactie wel (zichtbaar in 2019), maar de voorspelde concentratie van responsiviteit in de pre-crisisperiode 2018–2019 blijft uit. Toch blijft directe responsiviteit beperkt, want slechts 5 vragen combineren een reactie binnen 31 dagen met inhoudelijke adoptie, en die zijn bovendien gelijkmatig verspreid over 2019, 2021 en 2022. De invloed van protest op het parlement is eerder vertraagd en verborgen dan onmiddellijk en expliciet. Dit sluit aan bij de bredere agenda-setting logica van Walgrave en Vliegenthart (2012), die aantonen dat protesteffecten complex en meerfasig verlopen. Zij toonden aan dat het federaal parlement in België minder sterk reageert op protest dan de regering.

4.4 Hypothese 2

Hypothese 2 veronderstelt dat de energiecrisis vanaf 2022 heeft geleid tot een ‘crowding-out’ effect, waarbij de aanvankelijke urgentieframing (Frame A) naar de achtergrond verdwijnt ten gunste van een dominante crisisframing (Frame B).

<i>Jaartal</i>	<i>Framing</i>			
	Urgentie (A)	Crisis (B)	Mix (C)	Eindtotaal
2018	1	0	2	3
2019	6	1	3	10
2020	7	2	7	16
2021	13	5	7	25
2022	6	2	6	14
2023	4	7	5	16
2024	3	3	5	11
2025	3	2	3	8
Eindtotaal	43	22	38	103

Tabel 6: framing per jaar

De resultaten in tabel 6 bevestigen dit patroon. Het toont aan dat urgentieframing (A) daalt van 27 vragen in de periode 2018-2021 naar 16 vragen in de periode 2022-2025. Vanaf 2022 daalt het aantal frame A-vragen gestaag van 6 naar 3. Frame B stijgt daartegenover van 1 vraag in 2019 naar 6 in 2023. Tussen

2018 en 2021 zijn er slechts 8 frame B-vragen, tegenover 13 in de periode 2022-2025. Frame C (mix) blijft relatief stabiel maar domineert in 2021 met 7 vragen. Het jaar 2022 markeert hierbij een duidelijk kantelpunt. Waar voordien urgentie de boventoon voerde, wint het crisis- en verdragingsdiscours nadien systematisch terrein. Dit patroon wordt verder bevestigd door de analyse van de dertien energiespecifieke parlementaire vragen. Van deze vragen hanteren er 6 Frame C (mix) en 3 Frame B (crisis), terwijl slechts 3 vragen Frame A hanteren. Bovendien wordt de parlementaire reactie bij 9 van deze 13 energievragen als ‘symbolisch’ geclassificeerd. Dit suggereert dat, zelfs wanneer energiebeleid expliciet op de agenda wordt geplaatst, dit zelden resulteert in concrete beleidsdruk. Dit empirische patroon sluit nauw aan bij de bevindingen van Sohn (2023) en Nisbett et al. (2025), die concepten als ‘delay narratives’ en ‘agenda trade-offs’ hanteren om dergelijke verschuivingen in politieke aandacht te duiden.

De kwantitatieve tendens wordt concreet geïllustreerd door twee parlementaire vragen die, hoewel thematisch verwant, een fundamenteel verschillende framing hanteren. Een sprekend voorbeeld van een urgentiegedreven (frame A) parlementaire vraag in de pre-crisisperiode biedt de vraag van volksvertegenwoordiger Temmerman (Vooruit). De vraag werd ingediend op 12 februari 2019, naar aanleiding van de Belgische tegenstem in de Europese Energieraad van 4 december 2018. Slechts twee dagen na de klimaatmars. Temmerman confronteert de minister rechtstreeks met de tegenstelling tussen het bijwonen van de mars en de daaropvolgende tegenstem in de Europese Energieraad. Zij vraagt expliciet of “dit, ondanks het protest van 75.000 mensen, de lijn is die ons land voortaan zal volgen” (Temmerman, 2019). De framing is volledig in termen van klimaaturgentie en democratische coherentie, want de vraag stelt dat het politieke handelen in flagrante tegenspraak is met het publieke engagement aan de straat. Dit illustreert hoe parlementaire vragen in de pre-crisisperiode het protestframe integraal overnemen en de regering confronteren met de kloof tussen symbolische aanwezigheid op een mars en het feitelijke beleidshandelen.

Tegenover die urgentieframing uit 2019 staat de vraag van volksvertegenwoordiger Wollants (N-VA), ingediend op 4 augustus 2023, over de ontstane klimaatkloof na het afspringen van de federale fiscale hervorming. Waar een parlamentslid in 2019 de minister confronteert met de morele kloof tussen aanwezigheid op een mars en het feitelijke stemgedrag, focust Wollants in 2023 op de technische en budgettaire consequenties van beleidsmatig falen. Hij stelt vast dat de regering “de handdoek in de ring heeft gegooid” voor de fiscale hervorming en vraagt welke alternatieve maatregelen worden overwogen om de reductiedoelstelling van 25 miljoen ton alsnog te halen (Wollants, 2023). De framing concentreert zich op haalbaarheid, budgettaire tekorten en politieke verantwoordelijkheid. Dit vormt een treffend voorbeeld van wat Nisbett et al. (2025) omschrijven als een ‘delay narrative’ want de klimaatambities worden weliswaar niet ontkend, maar effectief uitgesteld vanwege institutionele en economische belemmeringen.

Het contrast tussen de twee vragen illustreert empirisch het ‘crowding-out’ effect dat centraal staat in hypothese 2. Waar een parlementslid in 2019 de minister confronteert met de morele kloof tussen aanwezigheid op een mars en het feitelijke stemgedrag, focust een parlementslid in 2023 op de technische en budgettaire consequenties van beleidsmatig falen. Zo heeft de urgentietaal plaatsgemaakt voor beheerstaal. Hypothese 2 wordt bijgevolg gedeeltelijk bevestigd. De energiecrisis heeft de parlementaire framing merkbaar beïnvloed, maar heeft de urgentieframing niet volledig verdrongen. De verschuiving is eerder een geleidelijke verzwakking dan een abrupte omslag, wat suggereert dat het ‘crowding-out’ effect in de Belgische consensusdemocratie eerder als een structureel verzwakkingsproces dan als een directe agenda-verdringing werkt.

4.5 Hypothese 3

Hypothese 3 stelt dat er meer vragen zullen gesteld worden van symbolische aard dan met een substantiële bedoeling.

Type reactie	Positie		Eindtotaal
	Coalitie (0)	Oppositie (1)	
Symbolisch (1)	30	30	60
Substantieel (2)	27	16	43
Eindtotaal	57	46	103

Tabel 7: type reactie per positie

De totale verdeling van de parlementaire vragen toont aan dat 60 vragen een symbolisch karakter dragen, terwijl 43 vragen een substantiële intentie hebben. Hiermee wordt hypothese 3 via tabel 7 niet bevestigd. Wat betreft het onderscheid tussen coalitie en oppositie is er geen significant verschil waarneembaar in het aantal gestelde symbolische vragen, want beide kampen hanteren dit instrument in gelijke mate. Bij de substantiële vragen is het verschil tussen de meerderheid en de oppositie echter aanzienlijk kleiner, waarbij het verschil ongeveer is gehalveerd. Binnen de oppositie is er bovendien een duidelijker contrast zichtbaar tussen beide vraagtypen, aangezien symbolische vragen daar vaker voorkomen. Bij de coalitie is een dergelijk verschil daarentegen nauwelijks aanwezig, aangezien de marge tussen symbolische en substantiële vragen zich daar beperkt tot slechts drie eenheden.

Type reactie	Ideologie				Eindtotaal
	Links (1)	Centrum (2)	Liberaal (3)	Rechts (4)	
Symbolisch (1)	24	5	15	16	60
Substantieel (2)	29	3	8	3	43
Eindtotaal	53	8	23	19	103

Tabel 8: type reactie per ideologie

Uit tabel 8 blijkt dat het duidelijkste patroon zichtbaar is bij de rechtse partijen, waar maar liefst 84% van de vragen (16 van de 19) een symbolisch karakter heeft. Dit verschilt sterk van de linkse partijen, waar het aandeel symbolische vragen met 45% een stuk lager ligt en er zelfs meer inhoudelijke vragen

worden gesteld. Bij de centrumpartijen is het verschil beperkt, al komen daar twee symbolische vragen meer voor. Ook bij de liberale partijen vormen symbolische vragen de meerderheid.

Een markant voorbeeld van symbolische responsiviteit vanuit een rechtse oppositiepartij biedt de vraag van volksvertegenwoordiger Pas (Vlaams Belang), ingediend op 27 maart 2019 naar aanleiding van de Youth for Climate-betogingen van 24 en 25 maart in de neutrale zone rond het parlement. In plaats van de klimaateisen van de betogers over te nemen, focust de vraag uitsluitend op de vermeende schending van de wet van 2 maart 1954 en de vermeende “ongelijke behandeling” door de ordemachten tegenover andere betogingen. De zeven deelvragen peilen naar het aantal arrestaties, de bevoegdheid van de politie en de mogelijke sancties. Dit allemaal zonder ook maar één keer te verwijzen naar de inhoudelijke klimaateisen van het protest (Pas, 2019). Dit illustreert hoe parlementaire responsiviteit voor een deel van het politieke spectrum niet inhoudt dat protesteisen worden geadopteerd, maar dat het protest zelf als object van institutionele controle wordt geframed.

Tegenover de symbolische benadering van Pas staat de vraag van volksvertegenwoordiger Senesael (PS), ingediend op 2 juli 2020, over de aanzienlijke fiscale vrijstellingen die energieverslindende bedrijven ontvangen voor bijdragen aan het energiesysteem. Op basis van een rapport van Greenpeace, de Bond Beter Leefmilieu en Arbeid en Milieu confronteert Senesael de minister met concrete cijfers. In 2018 bedroegen de vrijstellingen voor grote industriële verbruikers in totaal meer dan 2 miljard euro. De derde deelvraag is analytisch het meest betekenisvol, want Senesael vraagt expliciet of deze vrijstellingen “niet haaks staan op ons voornemen om tegen 2050 koolstofneutraal te zijn”. De vraag vraagt niet louter om informatie of een standpunt, maar dwingt de minister tot een fundamentele beleidsuitspraak over de coherentie tussen het fiscale beleid en de klimaatdoelstellingen (Senesael, 2020). Dit wordt in het coderingsschema van deze studie gedefinieerd als substantiële responsiviteit.

Hypothese 3 wordt bevestigd maar met een belangrijke nuancerings, want het is niet het parlement als geheel dat symbolisch reageert, maar specifiek de rechtse partijen. Linkse partijen tonen een meer gebalanceerd patroon. Het contrast met de vraag van Pas (Vlaams Belang) is toonaangevend voor het patroon dat hypothese 3 beschrijft. Zo zet een linkse oppositiepartij de parlementaire vraag in als instrument voor inhoudelijke beleidsdruk op het snijvlak van energie en klimaat, maar gebruikt een rechtse oppositiepartij hetzelfde instrument voor de institutionele delegitimering van het protest zelf. Dit patroon is consistent met de bevindingen van Wouters et al. (2023), die stellen dat linkse en oppositiepartijen vaker en inhoudelijker reageren op protestsignalen dan coalitiepartijen en rechtsgeoriënteerde partijen.

5. Discussie

5.1 De participatie als structurele blokkade: bijstelling van hypothese 1

Hoewel de resultaten van dit onderzoek grotendeels aansluiten bij de theoretische verwachtingen, dwingt de meest opmerkelijke empirische bevinding tot een herziening van een centrale aanname uit het conceptueel kader (sectie 2.5). Hypothese 1 stelde dat de parlementaire responsiviteit op klimaatprotest zou pieken in de pre-crisisperiode (2018–2019), omdat de politieke agenda op dat moment minder concurrentie ondervond van andere grote crisisdossiers. De data weerleggen deze aanname echter, want de directe reacties en de inhoudelijke overname van standpunten blijken gelijkmatig over de gehele onderzoeksperiode verspreid, zelfs tijdens de zwaarste crisisjaren. Dit toont aan dat de Belgische participatie niet fungeert als een variabele filter die strikter of soepeler werkt naargelang de externe context, maar als een structurele en rigide blokkade. De vertragende werking van fractiediscipline en coalitieloga is met andere woorden geen tijdelijk fenomeen dat afneemt in kalmere politieke periodes, maar vormt een vast, ingebakken kenmerk van de consensusdemocratie (Walgrave & Vliegthart, 2012). Zelfs wanneer de politieke arena minder verzadigd is met acute beleidsproblemen, opent het ‘policy window’ voor klimaateisen zich niet breder dan anders.

Deze vaststelling leidt tot een overkoepelende observatie die de theorie rond agendavorming verder nuanceert (zie sectie 2.1). Baumgartner en Jones (1993) stellen dat politieke aandacht een schaars goed is en dat verschuivingen in deze aandacht bepalen welke kwesties prioriteit krijgen. Deze studie bevestigt weliswaar die schaarste, maar herdefinieert de verschuivingsdynamiek. De vertaling van protest naar politieke aandacht wordt in de Belgische context niet louter bepaald door de intensiteit of de zichtbaarheid van de mobilisatie op straat. Integendeel, de verdeling van deze aandacht wordt in minstens even sterke mate gedicteerd door de ideologische positie van het parlementslid, de strategische coalitie- of oppositiestatus van de fractie, en de structurele belemmeringen van de participatie. Klimaatprotest blijkt in een consensusdemocratie dus een noodzakelijke, maar op zichzelf onvoldoende voorwaarde voor succesvolle agendering.

Het *Multiple Streams Framework* (MSF) van Kingdon (1984) fungeert in de literatuur vaak als het klassieke model om te verklaren hoe beleid verandert. Dit gebeurt pas wanneer de probleemstroom, de beleidsstroom en de politieke stroom samenkomen en een zogenaamd ‘policy window’ openen. De resultaten van deze studie nuanceren de universele toepasbaarheid van dit model echter sterk voor de federale Belgische context. Grootschalig klimaatprotest slaagt er weliswaar in om de probleemstroom te activeren door de maatschappelijke urgentie van het klimaatvraagstuk te verhogen. Het protest functioneert in dat opzicht effectief als een ‘focusing event’ dat de aandacht van beleidsmakers succesvol trekt. Toch erkent de literatuur reeds dat effecten op bepaalde politieke agenda’s meer tijd

nodig hebben om zichtbaar te worden (Walgrave & Vliegenthart, 2012). Zo beweegt de politieke stroom in de realiteit niet automatisch of synchroon mee. In de Belgische consensusdemocratie voegt de participatie immers een aanzienlijke, extra verdragslaag toe aan dit theoretische proces. De sterke macht van partijbesturen en de constante noodzaak tot overleg en compromisvorming binnen coalities zorgen ervoor dat signalen uit de straat geblokkeerd of sterk vertraagd worden via fractiediscipline en coalitiestrategieën. Dit institutionele weefsel verhindert dat een geopend beleidsvenster in de probleemstroom zich vlot doorvertaalt naar een concrete beleidsreactie. Het ‘policy window’ opent zich hierdoor in België slechts gedeeltelijk en blijft zelden lang genoeg openstaan om substantiële, onmiddellijke beleidsverandering te forceren.

5.2 De media als onmisbare doorgeefluik: indirecte en verborgen responsiviteit

Binnen deze verdraagde politieke stroom spelen de media een absoluut cruciale, mediërende rol in de doorwerking van protest naar de institutionele arena (Walgrave & Vliegenthart, 2012; Vliegenthart et al., 2016). Parlementsleden beschouwen de media zelf als de invloedrijkste actor bij het bepalen van de parlementaire agenda (Melenhorst, 2013). Deze invloedrijke dynamiek wordt ook bevestigd door deze studie, want de temporele overlap tussen pieken in mediaberichtgeving en het aantal ingediende parlementaire vragen wijst op een sterk agenderend effect. Bovendien toont de data aan dat specifieke eisen uit het protest wel degelijk via de media worden overgenomen in het parlement, maar dan veelal zonder dat het protest zelf nog als expliciete bron wordt genoemd. Dit mechanisme kan deels verklaard worden door het duale mediatiemodel van Vliegenthart et al. (2016). Zij toonden eerder al aan dat straatprotesten leiden tot een bredere, algemenere mediaberichtgeving over de onderliggende thematiek. Deze indirecte thematische berichtgeving beïnvloedt juist de parlementaire agenda. Hierdoor worden de fundamentele standpunten van de klimaatbeweging toch in het politieke debat opgenomen, maar dan zonder dat het protest zelf als directe actor herkenbaar blijft in de Kamer van Volksvertegenwoordigers.

Bestaand politicologisch onderzoek naar de institutionele impact van sociale bewegingen, waaronder het invloedrijke cross-nationale werk van Vliegenthart et al. (2016) en Walgrave & Vliegenthart (2012), operationaliseert parlementaire responsiviteit als het relatieve aandeel van parlementaire vragen dat aan een bepaald beleidsdomein wordt gewijd. In de eerste studie meten zij “the relative share of attention devoted to those categories per month” (Vliegenthart et al., 2016, p. 845). De centrale vraag in deze studies is bijgevolg of een toename van protest over issue X gepaard gaat met een toename van parlementaire aandacht voor datzelfde issue X. Dit ongeacht of het protest bij naam wordt vermeld en ongeacht of de specifieke eisen van de beweging inhoudelijk worden overgenomen. Parlementaire responsiviteit wordt in dit kader dus vooral gemeten als een kwantitatieve verschuiving in aandacht op het niveau van beleidsdomeinen. Dus het wordt niet gemeten als een inhoudelijke overname van de concrete beleidsposities die de beweging verdedigt. Wie echter uitsluitend registreert of een bepaald beleidsdomein meer parlementaire aandacht krijgt, meet slechts de oppervlakte van een veel complexer

responsiviteitsproces. Deze studie voegt daarom een inhoudelijke dimensie toe. Tijdens dit onderzoek werd er systematisch gemeten of de specifieke eisen van de protestbeweging daadwerkelijk werden overgenomen in individuele parlementaire vragen, ook, en vooral, wanneer een expliciete bronvermelding naar het protest zelf ontbrak. Dit kan ‘verborgen responsiviteit’ worden genoemd. Door deze verborgen dynamiek bloot te leggen, toont dit onderzoek aan dat traditionele kwantitatieve meetinstrumenten de werkelijke beleidsimpact van sociale mobilisatie mogelijk onderschatten. In toekomstig onderzoek kan het handig zijn om verder te kijken dan louter institutionele zichtbaarheid.

5.3 De energiecrisis als verstoring mechanisme: agenda-verdringing en verdragingsnarratief

Naast deze mediërende filter illustreert de energiecrisis vanaf 2022 bovendien hoe externe, macro-economische schokken het MSF-mechanisme niet zozeer versterken, maar in de praktijk fundamenteel omkeren. In het conceptueel kader (sectie 2.5) werd de impact van de energiecrisis vooraf geconceptualiseerd als een ‘crowding-out’-mechanisme. De assumptie was dat de crisis geen nieuw ‘policy window’ voor klimaateisen zou openen, maar juist concurrerende beleidsprioriteiten naar de voorgrond zou duwen. Daardoor zouden langetermijnklimaatambities naar de achtergrond verdrongen worden. De kwantitatieve framinganalyse bevestigt deze hypothese empirisch. Frame B, dat hoofdzakelijk is gericht op bevoorradingszekerheid en financiële betaalbaarheid, nam na 2022 systematisch toe. Dit volledig ten koste van de initiële urgentieframing uit de protestbeweging (Frame A). De energiecrisis sloot met andere woorden het bestaande klimaatwindow doordat de politieke aandacht werd opgeslokt door acuut, kortetermijncrisismanagement. Sohn (2023) omschrijft dit verschijnsel als ‘agenda trade-offs’, wat inhoudt dat verschillende beleidsissues voortdurend met elkaar concurreren om de zeer beperkte politieke aandacht. Tijdens een crisis wint de pragmatische kortetermijnlogica van crisismanagement het vrijwel altijd van de abstractere langetermijnlogica van klimaaturgentie. Nisbett et al. (2025) tonen complementair aan dat dergelijke crisissituaties de perfecte voedingsbodem vormen voor ‘delay narratives’. Dit zijn politieke argumenten die de noodzaak van klimaatactie weliswaar niet retorisch ontkennen, maar de uitvoering ervan effectief uitstellen onder het mom van economische of technische onhaalbaarheid. Dit mechanisme werd in deze studie empirisch zichtbaar in de verschuiving van urgentieframing naar een crisis- en verdragingsframing vanaf 2022. De structurele ‘hardheid’ van het energiebeleid versterkt dit uitsluitingseffect nog verder. Dit specifieke domein wordt extra resistent gemaakt tegen de druk van externe invloeden zoals klimaatprotest. De oorzaak hiervan is de importafhankelijkheid en de padafhankelijkheid van het Belgische energiebeleid (Roux, 2023). Zelfs in de zeldzame gevallen waarbij expliciete energiegerelateerde protesteisen de parlementaire agenda toch bereiken, vertalen deze zich zelden in substantiële beleidsdruk. De vastgestelde empirische dominantie van louter symbolische energievragen bevestigt deze politieke traagheid.

5.4 Ideologische selectiviteit en de tijdelijkheid van parlementaire responsiviteit

Tot slot toont de analyse aan dat de institutionele filter van de Belgische participatie niet op een neutrale manier werkt, maar uitgesproken ideologisch gekleurd is. Dit vormt een wezenlijke nuancering van de bestaande agenda-setting theorieën. De heersende fractiediscipline en de sturing vanuit de partijhoofdkwartieren perken de handelingsautonomie van individuele parlementsleden in (Fiers & Van Hecke, 2019). De noodzaak om de stabiliteit van de coalitie te bewaren, weegt voor regeringspartijen zwaarder dan het onmiddellijk overnemen van radicale protesteisen.

Dit mechanisme wordt treffend geïllustreerd door het hoge aantal parlementaire vragen van MR (21), opvallend voor een liberale partij zonder uitgesproken ecologisch profiel. Een verklaring ligt in de coalitieloga, waar coalitiepartijen parlementaire vragen primair hanteren als instrument van beleidsopvolging eerder dan als reactie op maatschappelijke druk (Vliegthart et al., 2016). Dat MR als coalitiepartner in de Vivaldi-regering vragen stelde over de uitvoering van het klimaatbeleid, bevestigt daarmee eerder de participatiehypothese dan dat het haar weerlegt. Responsiviteit wordt hier niet gestuurd door protesteisen maar door institutionele verplichtingen, wat de spanning illustreert die Mair (2009) omschrijft tussen ‘responsibility’, het nakomen van regeringsengagementen, en ‘responsiveness’ op signalen van de straat.

Vliegthart et al. (2016) verklaren responsiviteit doorgaans vanuit de brede structuur van consensusdemocratieën. In parlementaire stelsels met een groot en versnipperd aantal partijen is de kans groter dat de eisen van een sociale beweging resoneren met op zijn minst enkele oppositiefracties. Voor de klimaatbeweging blijkt dit structureel de linkse en groene partijen te zijn, die de protesteisen relatief snel integreerden in hun parlementaire werk. Dit leverde hen een direct politiek-strategisch voordeel op (Wouters et al., 2023). Rechtse partijen misten daarentegen een vergelijkbare ideologische prikkel. Zij recupereerden het protestmoment veelal voor eigen gewin en gebruikten het louter voor institutionele controle (zoals vragen over ordehandhaving) of beleidsopvolging vanuit een strikte coalitieloga (Hutter & Vliegthart, 2018).

Na een protestpiek vervaagt die aandacht bovendien snel, wat de geconcentreerde maar tijdelijke pieken in directe parlementaire reacties verklaart (Downs, 1972). Omdat dergelijke parlementaire aandacht doorgaans zeer snel weer wegebt, domineert uiteindelijk de symbolische politiek. Dit sluit naadloos aan bij de historische observatie van Walgrave en Vliegthart (2012) dat het federaal parlement traditioneel de minst responsieve institutie op burgerprotest is. Hun onderzoek wijst uit dat het parlement alleen significant reageert op thema's van een nieuwe sociale beweging, zoals milieu, dat thematisch overlapt met de klimaatproblematiek. Dit komt omdat deze onderwerpen vaak dwars door de traditionele links-rechtsverhoudingen heen snijden. Hierdoor krijgen partijen meer ruimte om zich te profileren zonder direct het hele regeerakkoord aan te vallen. Toch blijft ook hier de structurele vertraging groot, omdat

de institutionele filters van het Belgische systeem de doorstroming van protest naar beleid systematisch afremmen. Het veelgebruikte model van Kingdon biedt voor de Belgische casus dus een waardevol, maar fundamenteel onvolledig verklaringskader. Het beschrijft hóé een theoretische kans voor nieuw beleid ontstaat, maar het onderschat de diepgewortelde, structurele en ideologische filters die de daadwerkelijke invloed van straatprotest in een partocratische consensusdemocratie vertragen en afzwakken.

6. Conclusie

Deze masterproef zocht naar een empirisch onderbouwd antwoord op de centrale onderzoeksvraag: “In welke mate worden grote klimaatprotesten in België (2018–2025) vertaald in parlementaire agendering van energie- en klimaatgerelateerde thema’s?” Aan de hand van een mixed-methods onderzoeksopzet, waarbij een kwantitatieve trendanalyse werd verrijkt met kwalitatieve inhoudsinterpretaties, verduidelijkt deze studie een complexe en genuanceerde dynamiek. Via de kwantitatieve analyse werden de temporele patronen en framingverschuivingen zichtbaar en de kwalitatieve analyse vulde aan door individuele vragen te ontleden op taalgebruik, framing en inhoudelijke overeenkomst met de protesteisen. De algemene conclusie is dat grootschalige klimaatprotesten de parlementaire agenda wel degelijk inhoudelijk beïnvloeden, maar dat deze vertaling traag, veelal verborgen en ideologisch sterk ongelijk verdeeld verloopt. Het beknopte antwoord op de onderzoeksvraag luidt dan ook: de doorwerking is beperkt, vertraagd en ideologisch selectief. Slechts 13% van de vragen werd binnen één maand na een protest ingediend en amper 5 van de 103 vragen combineren die directheid met een inhoudelijke overname van de protesteisen. De doorwerking verloopt overwegend vertraagd, via de media en geconcentreerd bij linkse en groene fracties.

De resultaten dwingen allereerst tot een herziening van hypothese 1 die aannam dat parlementaire responsiviteit voornamelijk piekt in kalmere, pre-crisisperiodes (2018-2019). Hypothese 1 wordt daarmee gedeeltelijk bevestigd in haar mechanisme, maar in haar kernverwachting weerlegd. De data tonen aan dat vijf vragen die zowel direct als inhoudelijk reageerden op de protesteisen gelijkmatig verspreid zijn over de gehele onderzoeksperiode (2019, 2021 en 2022), inclusief de zware crisisjaren. Dit bewijst dat de trage doorwerking van protest geen tijdelijk fenomeen is, maar het resultaat is van de structurele filter van de Belgische participatie en coalitieloga. Opvallend is bovendien dat 36 van deze 47 adoptievragen het protest niet als expliciete aanleiding vermelden, wat wijst op een patroon van verborgen responsiviteit waarbij de straat de parlementaire agenda beïnvloedt zonder er zichtbaar vernoemd te worden. Dit fenomeen kan deels verklaard worden doordat de media een onmisbaar, maar tegelijkertijd anonimiserend doorgeefluik vormen. Eisen van de straat sijpelen via mediaberichtgeving door tot in de Kamer van Volksvertegenwoordigers, waardoor parlementsleden deze standpunten vaak overnemen zonder het protest nog als expliciete bron te vermelden. Theoretisch draagt deze studie bij aan de agenda-setting literatuur. Het laat zien dat het bekende model van Kingdon (het *Multiple Streams Framework*) een aanpassing nodig heeft voor landen zoals België. In landen met een consensusdemocratie en een participatief systeem vormt dit een belangrijke hindernis. Deze institutionele vertragslaag ontbrak in het oorspronkelijke model, maar is cruciaal om te begrijpen waarom protesten in onze politiek minder snel effect hebben.

Daarnaast stelde hypothese 2 dat de energiecrisis vanaf 2022 via een externe schok een ‘crowding-out’ effect zou veroorzaken waarbij urgentieframing (Frame A) zou wijken voor crisis- en vertragsingsframing (Frame B) en zo de agendering beïnvloedt. De initiële urgentieframing die vanuit de protestbeweging werd overgenomen, verdween na 2022 systematisch naar de achtergrond ten gunste van een dominante crisisframing. Deze framing was gericht op bevoorradingszekerheid en betaalbaarheid. Dit is empirisch zichtbaar doordat het gebruik van Frame A daalde naar 3 vragen in 2025, terwijl Frame B steeg tot 6 vragen in 2023. Bij de dertien energiespecifieke vragen werden er 9 als symbolisch geclassificeerd en hanteerden slechts 3 Frame A. De kortetermijnlogica van het crisismanagement woog hier duidelijk harder door dan de langetermijnambities van het klimaatbeleid.

Ten slotte veronderstelde hypothese 3 dat responsiviteit zich hoofdzakelijk zou beperken tot symbolische reacties. De algemene verdeling bevestigt dit nipt, want 60 vragen (58%) waren symbolisch tegenover 43 substantiële. De hypothese vereist echter een ideologische nuancering. Bij rechtse partijen heeft 84% van de vragen een symbolisch karakter, terwijl linkse partijen een meer gebalanceerd patroon vertonen met zelfs meer inhoudelijke dan symbolische vragen. De institutionele filter van de participatie werkt dus niet neutraal. Rechtse partijen gebruiken het vraaginstrument overwegend voor institutionele controle zoals vragen over ordehandhaving, terwijl linkse partijen dit vaker inzetten voor inhoudelijke beleidsdruk.

Deze theoretische inzichten rond de institutionele vertragsingslaag en de ideologische filters hebben directe, strategische consequenties voor klimaatbewegingen die politieke verandering nastreven. Grootschalige mobilisatie blijkt een noodzakelijke, maar onvoldoende voorwaarde voor beleidsverandering in een participatieve consensusdemocratie. Bewegingen die substantiële beleidsdruk willen genereren, doen er strategisch goed aan om hun eisen te richten op linkse en groene oppositiepartijen, die structureel meer geneigd zijn tot inhoudelijke adoptie. Daarnaast suggereert het ‘crowding-out’ effect dat klimaatbewegingen in crisistijden hun framingstrategie moeten aanpassen door klimateisen nadrukkelijk te koppelen aan de economische en energiepolitieke agenda. Dit in plaats van uitsluitend te blijven inzetten op urgentieframing die in crisissituaties aan gehoor verliest.

6.1 Beperkingen van het onderzoek

Hoewel dit onderzoek waardevolle inzichten biedt in de mechanismen van agenda-setting, kent de onderzoeksopzet enkele beperkingen. Ten eerste beperkt de relatief kleine dataset van 103 inhoudelijk relevante parlementaire vragen de statistische generaliseerbaarheid van de bevindingen. De kwantitatieve analyses dienen dan ook primair als indicatieve trends die de kwalitatieve interpretatie ondersteunen. Ten tweede is er sprake van een temporele asymmetrie in de dataverzameling, want de mediadataset eindigt in het najaar van 2024, terwijl de parlementaire dataset doorloopt tot mei 2025. Deze keuze is echter methodologisch verdedigbaar. Omdat de responsiviteit op protesten vaak

aanzienlijke vertraging oploopt, zou een gelijktijdige afsluiting van beide datasets resulteren in een blinde vlek voor de uitgestelde parlementaire reacties op de meest recente mobilisaties. Tot slot laat het observationele karakter van deze studie niet toe om onomstotelijke causale verbanden vast te stellen. De temporele en inhoudelijke analyses leggen hoogstens een correlatie en systematische samenhang bloot tussen protestmomenten en politieke agendering, maar sluiten de invloed van andere, ongeziene variabelen niet volledig uit.

6.2 Aanbevelingen voor toekomstig onderzoek

Om de dynamiek tussen sociale bewegingen en politieke agendering verder te onderzoeken, dringen zich enkele richtingen voor toekomstig onderzoek op. Een verdiepende longitudinale studie, die zich uitstrekt over een volledig decennium of langer, zou de structurele patronen van responsiviteit nog robuuster in kaart kunnen brengen en de invloed van meerdere regeringswissels kunnen isoleren. Daarnaast is vergelijkend onderzoek erg waardevol. België kan vergeleken worden met andere landen die een vergelijkbaar politiek systeem hebben. Ook kan er onderzocht worden of politici anders reageren op bewegingen zoals *Black Lives Matter* of feministische protesten. Zo wordt er ontdekt of de filters van politieke partijen overal op dezelfde manier werken. Tenslotte is de integratie van een experimenteel design een waardevolle volgende stap. Door politici scenario's of vragenlijsten voor te leggen, kunnen we precies achterhalen hoe zij denken. Dit helpt om vast te stellen wanneer en waarom een volksvertegenwoordiger besluit om naar de stem van het volk te luisteren. Op die manier kan er beter begrepen worden onder welke voorwaarden protesten echt invloed hebben in het parlement.

Bibliografie

- Amenta, E. (2014). How to Analyze the Influence of Movements. *Contemporary Sociology*, 43(1), 16-29.
- Barrie, C., Fleming, T. G., & Rowan, S. S. (2024). Does Protest Influence Political Speech? Evidence from UK Climate Protest, 2017–2019. *British Journal of Political Science*, 54(2), 456-473. <https://doi.org/10.1017/S0007123423000376>
- Baumgartner, F. R. (2016). Agenda Setting in Comparative Perspective. *Perspectives on Politics*, 14(2), 456-460.
- Baumgartner, F. R., & Jones, B. D. (1993). *Agendas and Instability in American Politics*. University of Chicago Press.
- Brady, H. E., Verba, S., & Schlozman, K. L. (1995). Beyond Ses: A Resource Model of Political Participation. *The American Political Science Review*, 89(2), 271-294. <https://doi.org/10.2307/2082425>
- Bryman, A. (2006). Integrating quantitative and qualitative research: How is it done? *Qualitative Research*, 6(1), 97-113. <https://doi.org/10.1177/1468794106058877>
- Downs, A. (1972). Up and Down with Ecology-the Issue-Attention Cycle. *The Public Interest*, 28.
- Fiers, S., & Van Hecke, S. (2019). *De spelregels van de democratie: Kiesstelsels en publieke systemen in Europa*. ASP.
- Grande, E., & Hutter, S. (2016). Introduction: European integration and the challenge of politicisation. In E. Grande, H. Kriesi, & S. Hutter (Red.), *Politicising Europe: Integration and Mass Politics* (pp. 3-31). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9781316422991.002>

- Hutter, S. (2014). Protest Event Analysis and Its Offspring. In *Methodological Practices in Social Movement Research*. University Press.
<https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780198719571.003.0014>
- Hutter, S., & Vliegthart, R. (2018). Who responds to protest? Protest politics and party responsiveness in Western Europe. *Party Politics*, 24(4), 358-369.
<https://doi.org/10.1177/1354068816657375>
- Johnson, E. W., Agnone, J., & McCarthy, J. D. (2010). Movement Organizations, Synergistic Tactics and Environmental Public Policy. *Social Forces*, 88(5), 2267-2292.
- Jones, B. D., & Baumgartner, F. R. (2005). *The Politics of Attention: How Government Prioritizes Problems*. University of Chicago Press.
- Kenis, A. (2021). Clashing Tactics, Clashing Generations: The Politics of the School Strikes for Climate in Belgium. *Politics and Governance*, 9(2), 135-145.
<https://doi.org/10.17645/pag.v9i2.3869>
- Kingdon, J. W. (1984). *Agendas, Alternatives and Public Policies*. HarperCollins.
- Lai, K.-C. (2024). *Climate Protest to Policy: A Time-Series Analysis of the Impact of Protest Events on Policymaking*. <http://lup.lub.lu.se/student-papers/record/9175217>
- Lijphart, A. (2012). *Patterns of Democracy*. Yale University Press.
<https://www.jstor.org/stable/j.ctt32bg23>
- Lohmann, S. (1993). A Signaling Model of Informative and Manipulative Political Action. *The American Political Science Review*, 87(2), 319-333.
<https://doi.org/10.2307/2939043>
- Mair, P. (2009). Representative versus responsible government. *MPIfG Working Paper*, *MPIfG Working Paper*, Article 09/8. <https://ideas.repec.org/p/zbw/mpifgw/098.html>

- Melenhorst, L. (2013). De wetgevende macht van de media ? : Een kwantitatieve analyse van media-effecten op de behandeling van wetsvoorstellen. *Res Publica*, 55(4).
<https://openjournals.ugent.be/rp/article/id/74085/>
- Nisbett, N., Spaiser, V., Leston-Bandeira, C., & Valdenegro, D. (2025). Climate action or delay: The dynamics of competing narratives in the UK political sphere and the influence of climate protest. *Climate Policy*, 25(4), 513-526.
<https://doi.org/10.1080/14693062.2024.2398169>
- Pas, B. (2019, maart 27). *Vraag nr. 3942 van mevrouw de volksvertegenwoordiger Barbara Pas over de samenscholing van zogenaamde klimaatactivisten in de neutrale zone.* Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers. Parlementaire Handelingen (DO 2018201927217).
- Roux, F. (2023). Belgium's Climate Policy: High Expectations, Low Performance. In M. Kaeding, J. Pollak, & P. Schmidt (Red.), *Climate Change and the Future of Europe: Views from the Capitals* (pp. 7-10). Springer International Publishing.
https://doi.org/10.1007/978-3-031-23328-9_2
- Senesael, D. (2020, juli 2). *Vraag nr. 91 van de heer volksvertegenwoordiger Daniel Senesael over vrijstelling voor energieverblindende bedrijven.* Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers. Parlementaire Handelingen (DO 2019202004237).
- Sohn, H. (2023). Policy agenda trade-offs for sustainability: The compositional change of attention about energy in legislative hearings. *Politics & Policy*, 51(6), 973-1007.
<https://doi.org/10.1111/polp.12563>
- Temmerman, K. (2019, februari 12). *Vraag nr. 699 van K. Temmerman aan de minister van Energie over de stemming in de Europese Energieraad tegen de richtlijn rond energiebesparing.* Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers. Parlementaire Handelingen (DO 2018201926618, MV 27999).

- Thunberg, G. (2021, oktober 12). *We Are Building an Alliance of People Who Want to Save the World* (M. Hertsgaard). <https://www.thenation.com/article/environment/greta-thunberg-ccnow-interview/>
- Verduyckt, K. (2022, oktober 28). *Vraag nr. 180 van de heer volksvertegenwoordiger Kris Verduyckt aan de minister van Klimaat, Leefmilieu, Duurzame Ontwikkeling en Green Deal: De klimaatmars van 23 oktober 2022*. Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers. Parlementaire Handelingen (DO 2022202317407).
- Vliegenthart, R., Walgrave, S., Wouters, R., Hutter, S., Jennings, W., Gava, R., Tresch, A., Varone, F., Grossman, E., Breunig, C., Brouard, S., & Chaques-Bonafont, L. (2016a). The Media as a Dual Mediator of the Political Agenda-Setting Effect of Protest. A Longitudinal Study in Six Western European Countries. *Social Forces*, 95(2), 837-859. (120331650). <https://doi.org/10.1093/sf/sow075>
- Vliegenthart, R., Walgrave, S., Wouters, R., Hutter, S., Jennings, W., Gava, R., Tresch, A., Varone, F., Grossman, E., Breunig, C., Brouard, S., & Chaques-Bonafont, L. (2016b). The Media as a Dual Mediator of the Political Agenda–Setting Effect of Protest. A Longitudinal Study in Six Western European Countries. *Social Forces*, 95(2), 837-859.
- Walgrave, S., & Vliegenthart, R. (2012). The Complex Agenda-Setting Power of Protest: Demonstrations, Media, Parliament, Government, and Legislation in Belgium, 1993-2000. *Mobilization: An International Quarterly*, 17(2), 129-156. <https://doi.org/10.17813/mai.17.2.pw053m281356572h>
- Wollants, B. (2023, augustus 4). *Vraag nr. 529 van B. Wollants over Nationaal Energie- en Klimaatplan. Opvullen gap in federale bijdrage na afspringen fiscale hervorming*. Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers. (DO 2022202320857).

Wouters, R., Staes, L., & Van Aelst, P. (2023). Word on the street: Politicians, mediatized street protest, and responsiveness on social media. *Information, Communication & Society*, 26(16), 3103-3132. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2022.2140013>

Wouters, R., & Walgrave, S. (2017). Demonstrating Power: How Protest Persuades Political Representatives. *American Sociological Review*, 82(2), 361-383.
<https://doi.org/10.1177/0003122417690325>

Zahariadis, N. (2016). Setting the agenda on agenda setting: Definitions, concepts, and controversies. In *Handbook of Public Policy Agenda Setting* (pp. 1-22). Edward Elgar Publishing.
<https://www.elgaronline.com/edcollchap/edcoll/9781784715915/9781784715915.00007.xml>

Bijlage

Coderingsschema

DEEL A: Protest Event Analysis (onafhankelijke variabele)

Bron: Krantenartikelen (Belga.press) over de 9 protestmomenten.

A1. Identificatie

ID_Protest: Uniek nummer (1-9)

Datum: DD/MM/JJJJ

Protest Cluster:

- 1 = Youth for Climate (Schoolstakingen)
- 2 = Klimaatcoalitie (Grote marsen)
- 3 = Code Rood (Burgerlijke ongehoorzaamheid)
- 4 = Overige acties
 - Rise for Climate (4)
 - Occupy for Climate (4)
 - Klimaatactivisme (4)
 - Climate Express (4)
 - Tegengas (4)
 - Fridays For Future (4)
 - Klimaatconferentie (4)

A2. Karakteristieken

Aantal deelnemers: (Numerieke waarde invoeren zoals gerapporteerd in media)

Aard van de actie:

- 1 = Legaal/vreedzaam (bv. mars)
- 2 = Disruptief/burgerlijke ongehoorzaamheid (bv. bezetting TotalEnergies)

A3. Media Framing (*Hoe wordt het protest geportretteerd?*)

Focus berichtgeving:

0 = Niet-inhoudelijk frame (Focus op ordehandhaving, aantal deelnemers, rellen, verkeershinder)

1 = Inhoudelijk frame (Focus op de eisen, het klimaatbeleid, de boodschap)

Dominante eis/doel van het protest:

- 1 = Algemeen klimaatbeleid
- 2 = Specifiek energiebeleid (bv. stop fossiele subsidies, kernuitstap)
- 3 = Sociale rechtvaardigheid (factuur)

Toon van berichtgeving

0 = neutraal

1 = positief

2 = negatief

DEEL B: Inhoudsanalyse parlementaire vragen (afhankelijke variabele)

Bron: Schriftelijke en mondelinge vragen & interpellaties Kamer (2018-2025).

B1. Algemene gegevens

ID_Vraag: Uniek nummer

Datum indiening: DD/MM/JJJJ

Tijdsinterval:

- 1 = Pre (1 maand voor protest)
- 2 = Directe respons (0-1 maand na protest)
- 3 = Vertraagde respons (1-6 maanden na protest)
- 4 = Lange termijn/ Geen link (> 6 maanden)

B2. Actor kenmerken (institutionele filter)

Partij: (Open veld: N-VA, Ecolo, PS, etc.)

Ideologische familie:

- 1 = Links/groen (Vooruit, PS, Groen, Ecolo, PVDA/PTB)
- 2 = Centrum (Cd&v, Les Engagés)
- 3 = Liberaal (Open Vld, MR)
- 4 = Rechts/nationalistisch (N-VA, VB)

Positie:

- 0 = Coalitiepartij (gebonden aan regeerakkoord)
- 1 = Oppositiepartij

B3. Zichtbaarheid protest (explicitering) *Wordt het protest expliciet genoemd?*

- 0 = Nee, geen enkele verwijzing.
- 1 = Impliciet (verwijzing naar de "onrust in de samenleving" of "de jongeren").
- 2 = Expliciet (verwijzing naar "Youth for Climate", "de betoging van gisteren", etc.).

B4. Beleidsdomein

- 1=Klimaat
- 2=Energie
- 3= binnenlandse zaken
- 4= Financiën & Verzekeringen
- 5= Mobiliteit
- 6 = Economie
- 7 = Buitenlandse zaken
- 8= Justitie
- 9= Volksgezondheid

B5. Framing: de narratieve strijd (cruciaal voor hypothese) *Welk probleemkader hanteert het parlamentslid?*

Frame A: protest/urgentie frame: focus op klimaatverandering, planetaire grenzen, toekomstgeneraties, structurele verandering.

Frame B: crisis/delay frame (crowding out): focus op betaalbaarheid, bevoorradingszekerheid, “haalbaarheid”, economische impact, oorlog in oekraïne.

Frame C: mix van beiden.

B6. Responsiviteit: inhoudelijke overeenkomst (matching) *Komt de vraag overeen met de eis van het protest?*

0 = Geen match (vraag gaat over energie, maar staat haaks op protest, bv. pleidooi voor meer fossiele subsidies).

1 = Thematische match (vraag gaat over hetzelfde thema, maar neemt de eis niet over).

2 = Inhoudelijke adoptie (vraag neemt de specifieke eis of argumentatie van het protest over).

B7. Type reactie (diepgang)

1 = Symbolisch (vraag om standpunt, vraag om cijfers, retorische vraag).

2 = Substantieel (vraag om concreet wetgevend initiatief, budgetwijziging of specifieke beleidsmaatregel).